

ماده (۲) - این قانون نسبت بما قبل خود دارای اعتبار خواهد بود و کلیه نمایندگان سیاسی دولت ایران که تا تاریخ تصویب این قانون بیش از چهار سال در خارج مترقی بودند باید نسبت بآنها برطبق ماده اول رفتار شود

تقدیر - بامضای سی نفر است

رئیس - جلسه آتیه روز شنبه یکساعت بغروب مانده دستور جلسه بقیه مذاکرات در راپورت کمیسیون بودجه آقایان موافقتند؟ (گفتند بلی)

مجلس تقریباً سه ساعت ونیم از شب گذشته ختم شد رئیس مجلس شورای ملی - مؤتمن الملک

جلسه ۶۳

صورت مشروح مجلس یوم شنبه بیست و نهم جمادی اولی ۱۳۴۰ مطابق هشتم دلو ۱۳۰۰

مجلس تقریباً یکساعت قبل از غروب در تحت ریاست آقای مؤتمن الملک تشکیل گردید.

(صورت مجلس یوم شنبه ششم دلو را آقای تدین قرائت نمودند .

رئیس - نسبت بصورت مجلس ایرادی هست یا نیست ؟

آقای فتح الدوله .

(اجازه)

فتح الدوله - بنده در ضمن بیانم عرض کردم همانطور که بودجه وزارت خانه پست و تلگراف و عدلیه و معارف را کم میدانم بودجه دوسه وزارتخانه دیگر را از قبیل وزارت داخله و وزارت مالیه زائد میدانم .

رئیس - دیگر اعتراضی نیست؟

(اظهاری نشد)

رئیس - صورت مجلس با این اصلاح تصویب شد در جلسه گذشته بنا بود شش نفر برای کمیسیون عدلیه و مالیه و کمیسیون تجدید نظر در قانون انتخابات انتخاب شوند فقط یک نفر آقای امیر ناصر برای کمیسیون مالیه معین شده اند برای سایرین باید تجدید انتخاب بشود برای کمیسیونهای خارجه و عدلیه کسی اکثریت پیدا نکرده یک نفر دیگر هم برای کمیسیون مالیه لازم خواهد بود باید انتخاب کنند و یک نفر هم برای کمیسیون تجدید نظر در قانون انتخابات قانون تفریح بودجه یکساله توشقان میل و تفریح محاسبات پنج ساله مجلس راجع باوقات فترت در کمیسیون محاسبات رسیده است طبع و توزیع می شود جزء دستور ه شنبه خواهد بود راپورت کمیسیون بودجه راجع بتقاضای هزار و پانصد تومان از طرف دولت برای مخارج انتخابات رسیده قرائت میشود و رأی میگیریم .

(آقای نصرت الدوله بمضمون ذیل قرائت نمودند)

کمیسیون بودجه بتاریخ هشتم دلو ۱۳۰۰ پیشنهاد دولت رامینی بر تقاضای یک هزار و پانصد تومان اعتبار برای مخارج انتخابات تحت مطالعه در آورده و با اکثریت آراء ماده واحده پیشنهادی دولت را تصویب می نماید .

رئیس - آقای فهیم الملک .

(اجازه)

فهیم الملک - در صورتی که در راپورت کمیسیون بودجه بطور کلی مذاکره میشود گمان می کنم این راپورت دیگر مورد نقیضه نباشد زیرا در یکی از مواد آن اعتباری برای دولت منظور شده که بمخارج فوری و غیر مترقیه میرساند البته مخارج انتخابات را هم از همان محل باید بردارند مخارج انتخابات منحصر بهمین هزار و پانصد تومان نیست زیرا در چندین نقطه از قبیل طهران و خراسان باید تجدید انتخابات بعمل بیاید بنابراین اگر مجلس موافق باشد بهتر این است همان راپورت کمیسیون را تصویب بکنیم که ضمناً این تقاضا هم تصویب شده باشد و زحمت دوباره نداشته باشیم .

نصرت الدوله مخبر کمیسیون بودجه -

این نکته را که آقای فهیم الملک فرمودند خود بنده هم در موقع تقدیم راپورت و مذاکره در کمیسیون متذکر بودم البته اگر اطمینان حاصل بود باینکه امروز راپورت کمیسیون بودجه از مجلس میگذرد یاد ر جلسه آتیه تمام می شود این تقاضا از طرف دولت نمیشد و ما هم این راپورت را نمیدادیم اما همانطور که آقایان ملاحظه می فرمایند راپورت کمیسیون بودجه با ضمیمه آن یک چیز مفصلی است و ممکن است چهار پنج جلسه دیگر در آن باب مذاکره شود و این هزار و پانصد تومان برای مخارج انتخاباتی است که الان جریان دارد و الا همانطور که فرمودند کلیه مخارج انتخابات بیش از هزار و پانصد تومان خواهد بود و علت اینکه دولت بیش از این تقاضا نکرده برای همین است که برای مابقی در نظر دارد از همان اعتبار پیش بینی شده در بودجه مصرف شود لهذا کمیسیون صلاح دانست که این هزار و پانصد تومان فوری تصویب شود تا انتخاباتی که در جریان است معوق نماند .

رئیس - آقای محمد هاشم میرزا مخالفند؟

محمد هاشم میرزا - بنده موافقم .

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله .

(اجازه)

حاج شیخ اسدالله - موافقم .

رئیس - آقای مستشار السلطنه .

(اجازه)

مستشار السلطنه - بنده هم موافقم .

رئیس - آقای آقا سید یعقوب شما چه طور .

آقا سید یعقوب - مخالفم .

رئیس - بفرمائید .

آقا سید یعقوب - بنده می خواستم از آقای مخبر سؤال کنم که آیا این صورت هم مثل بودجه مملکت است که بگوئید تعیین صورت جزء جمع و خرجش مشکل است و ما هم این هزار و پانصد تومان را بدون اطلاع از صورت جزء آن رأی بدهیم باید صورت جزئیات اول معلوم شود بعد رأی بدهیم بنابراین خوب است توضیح فرمائید که صورت جزء آن چه شده .

مخبر - البته تصدیق می فرمائید برای

مخارج انتخابات صورت جزء صحیح پیدا کردن

کار خیلی مشکلی است این هتار برای مخارج انتخاباتی خواهد بود که در جریان است و دولت هم نمیتواند صورت جزء آنرا تعیین کند در سه چهار نقطه مختلف انتخاباتی در جریان است مطابق قانون مخارجش را باید دولت بدهد البته وزارت مالیه بعد از انتخابات صورت جزء مخارج آنرا میخواهد ولی قبلاً نمی شود صورت جزئیات را معین نمود

رئیس - آقای فتح الدوله موافقت یا مخالف ؟

فتح الدوله - عرضی که می خواهم بکنم آقای مخبر فرمودند .

رئیس - دیگر مخالفی نیست ؟

(اظهاری نشد)

رئیس - رأی میگیریم آقایانی که را راپورت کمیسیون را تصویب میکنند ورقه سفید و قانیکه تصویب نمیکند ورقه کبود خواهند داد .

(در این موقع شروع باخذ آراء شد و آقای سهام السلطان بطریق ذیل استخراج نمودند)

عده رأی دهندگان ۶۲ نفر ورقه سفید علامت قبول ۶۱ .

رئیس - از ۶۲ نفر آقایان نمایندگان ما اکثریت ۶۱ رأی تصویب شد .

(اسامی رأی دهندگان)

- آقای مساوات - آقای سلیمان میرزا - آقای آفاسیخ ابراهیم زنجانی - آقای آصف الممالک - آقای سردار مفتاح - آقای میرزا ابراهیم خان ملک - آرائی - آقای آقا میرزا طاهر شکایتی - آقای سهام السلطان - آقای اقبال السلطان - آقای بنان - الملک - آقای حاجری زاده - آقای شریعتمدار - آقای بنان الدوله - آقای تدین - آقای رکن الملک - آقای سردار معظم کردستانی - آقای شیخ الاسلام ملایری - آقای مستشار السلطنه - آقای ناظم العلماء - آقای میرزا هاشم آشتیانی - آقای امین الشریعه - آقای شیخ الاسلام اصفهانی - آقای منتصر الملک - آقای آقا میرزا ابراهیم قمی - آقای عمید الممالک - آقای حاج میرزا تقی خان - آقای محقق العلماء - آقای صدر الاسلام - آقای آقا سید فاضل کاشانی - آقای غضنفر خان - آقای میرزا محمد نجات - آقای نصرت الدوله - آقای حاج میرزا علی محمد دولت آبادی - آقای فتح الدوله - آقای حاج میرزا مرتضی - آقای سید الملک - آقای آقا سید یعقوب - آقای خلیل الملک - آقای عماد السلطنه خراسانی - آقای آقا سید کاظم یزدی - آقای عدل السلطنه - آقای مؤتمن السلطنه - آقای حاج شیخ اسدالله - آقای سفیر السلطنه - آقای امین التجار - آقای ملک الشعراء - آقای وکیل الملک - آقای معتمد السلطنه - آقای دکتر لقمان - آقای حاج میرزا اسدالله خان - آقای سردار جنک - آقای محمد هاشم میرزا - آقای صمصام السلطنه - آقای سفیر دیوان - آقای احتشام الدوله - آقای شیخ العراقل زاده - آقای میرزا سید حسن کاشانی - آقای وقار الملک - آقای آقا میرزا محمد حسین صدرائی - آقای رئیس التجار .
- رئیس - راپورت کمیسیون مبتکرات راجع

آورد و اگر حاکم انجام این امور را نمی داد پس کی در این امر دخالت میکرد شرحی راجع به نمرات تفرقه و چند فقره مراسله جاواری و غیره فرمودند بنده لازم ندیدم آن هارا بخوانم قریب هزار نفر می نویسند که نماینده حقیقی ما مقوم الملك است و شخص صالحی می باشد و این مراسلات و هرايض وقتی رسیده است که انجمن نظار از تهیه صورت مجلس و دادن اعتبار استنکاف نموده اعتراضاتی که به قسمت قشایویه داشتند در جریان بوده آن هابرای اینکه ثابت کنند مطابق عقیده شخص خودشان رأی داده اند نمره تفرقه خودشان روی مهرهای خودشان معین کرده اند خود این مسئله دلیل صحت این انتخابات است زیرا تفرقه نمره دارد و تفرقه گیرنده قطعاً نمره تفرقه خود را میباید و برای تحکیم حقانیت خودش تفرقه اش را هم تعیین کرده است و این مسئله باید سند قطعی بر له منتخب قشایویه نشود متأسفانه نمی دانم نماینده محترم چرا این سند را بر علیه منتخب تصور فرموده اند بنده سکه هنوز درست نتوانسته ام بفهمم که تعیین نمرات تفرقه را که بر له او است چگونه بر علیه او تصور کرده اند به حال گویا جواب اعتراضاتی را که تصور فرمودید خیلی مهم است داده شده حالا اگر اجازه بفرمائید در آن دواعراض اساسی هرايض خود را بکنم یکی از اعتراضاتی که نسبت بساین انتخاب وارد میدانند راجع بمدت بود که در راپورت هم نوشته شده انجمن نظارت مر کزی مطابق اعتراف خودشان هیچ شکایتی نسبت بانتخابات قشایویه نداشته مگر دو چیز یکی اینکه میگوید فاصله بین نشر اعلان و تفرقه کم بوده است در این خصوص هم متناقض صحبت میکنند در کمیسیون که در وزارت داخله معین شده است میگویند فاصله بین نشر اعلان و دادن تفرقه يك روز بوده است در این مر اسله که بعد از نوشتن راپورت بنده پیدا کرده ام میگویند حاکم قشایویه مدت اعلان راه روز معین میکنند برای تفرقه دادن و اخذ آراء هم روز معین مینماید در صورتیکه قشایویه يك روز الی سه روز بیشتر شایستگی اخذ آراء ندارد در اینجا بموجب اذعان خود انجمن مر کزی که این مر اسله را مهر کرده و بوزارت داخله فرستاده اند فاصله بین روز دادن اعلان و روز دادن تفرقه را روز می نویسند ولی در موقع دیگر در کمیسیون وزارت داخله میگوید فاصله بین اعلان و تقسیم تفرقه يك روز بوده زیرا ملا حسین نماینده انجمن مر کزی میگوید شب حکومت اعلان را منتشر نموده و فردا شروع بتوزیع تفرقه نمودیم در صورتیکه در قشایویه هفت روز بوده است که صندوق آراء و تفرقه و لوازم جریان انتخابات از حضرت عبدالعظیم برای حکومت رفته بوده و این حضرت عبدالعظیم برای حکومت رفته بوده و این کاغذی است که خود حاکم قشایویه بوزارت داخله مینویسد و میگوید که مر اسله بانجمن مر کزی نوشته شده که دستورات لازم را با یک نفر نماینده اعزام دارد تا اعلانات را منتشر نموده و شروع بکار نمایند انجمن مر کزی در جواب مینویسد چون در زاویه مقدسه از پانزدهم شروع بامر انتخابات میشود شما نیز باید از پوم مذکور شروع نمائید شب چهاردهم که صندوق

تفرقه و غیره بهر آن آباء غار رسیده فوراً حرکت کرده به قشایویه آمده اهالی و کدخدایان و غیره را اطلاع داده و از جهت سهولت باغ زواری را که در حسن آباد واقع است از برای مجلس انتخابات قشایویه تعیین و مطابق ماده سوم قانون انتخابات کدخدایان و ریش سفیدان بلوک را نیز حاضر کرده که مشغول کار شود و هفت روز معطل يك نفر نماینده انجمن مر کزی که باید از حضرت عبدالعظیم بیاید بوده البته حاکم میتوانست است منتظر آمدن نماینده هم نشود زیرا انتخابات هر جای باید با اجازه انجمن مر کزی باشد و انجمن مر کزی مختار است انجمن نظار بفرستد و یا اینکه تفرقه و لوازم انتخابات را برای حاکم محل بفرستد و او را مشغول صحت انتخابات قرار دهد مهذا او خواسته است احتیاط کرده باشد و هفت روزی که در حقیقت فاصله بین پانزدهم و بیست و دوم است منتظر نماینده بوده پس میتوان گفت اعلان انتخابات از همان روزی بوده است که دستورات لازم و صندوق و تفرقه و غیره از طرف انجمن مر کزی بحکومت قشایویه رسیده و اعلان قطعی از روز پانزدهم خطاب بمقوم اهالی غار و قشایویه شده است و با این حال تس از هفت روز که ملاحظه وارد می شود مجدداً در همان روز اعلان کرده و از فردای آن روز شروع به توزیع تفرقه میکنند و این ملاحظه از مقدمات هفت روز و روز مدت قبل از ورود خود مسبق نبوده در شب دوم هم گویا ملتفت نشده بودند یا این مر اسله را ندیده اند این بود که پس از دیدن این مر اسله بما ثابت و مسلم شد که اعلان منتشر شده و مردم حاضر شده و انجمن نظار هم تعیین شده و اهالی غار و قشایویه منتظر انتخابات بوده اند و حاضر بوده اند که بر این وظیفه مهم ملی اقدام نمایند و چنانچه بنده استنباط کرده ام مدت اعلان ده روز بوده است از پانزدهم الی بیست و پنجم و مطابق اقرار خود انجمن نظار که در این کاغذ هم مینویسد حاکم روز برای توزیع تفرقه و روز هم برای اخذ آراء مدت معین کرده است و بعقیده بنده برای این اعتراضاتی که راجع بکمی مدت فرمودند دلائلی را که بنده در مقابل عرض کردم شاید تا حدی مقنع باشد برای اینکه مقصود از نشر اعلان در روز فاصله بین نشر اعلان و توزیع تفرقه فقط برای استحضار اهالی است و اهالی هم بواسطه این اقدام حکومت و تهیه انجمن نظار بخواهی مستحضر شده اند علاوه در این دوره در انتخابات بعضی از نقاط فارس از قبیل لار و غیره هم (که ممکن است بصورت مجلسها مراجعه نمود و دید) در چندین مورد مجلس کمی مدت را مورد اهمیت قرار نداد و باین فلسفه مثبت شده که چون نقطه کوچکی بوده است و چندان عرض و طول نداشته است اگر ۲ یا ۳ روز مدت کمتر معین شده است معفو است بنابراین بنده میتوانم برای خود آقایان تکیه کرده و به استناد همان رأی که خود آقایان در چند مورد داده اند در این نوبت هم عرض کنم که در آن موارد بیک مسائلی مثبت شده آید در این مورد دیگر نمیتوانید به فلسفه قانون مثبت شوید و بگوئید مدت حقیقی اعلان منظور شده است اما راجع بشکایات

نازوی که میگویند شکاف بالای صندوق باز بوده و مهر موم نشده خود نماینده انجمن مر کزی تصدیق میکند و میگوید همه روزه صندوق آراء در لافه پیچیده میشده است و اطراف لافه هم لاک و به مهر تمام اعضا و حاکم مهوور میشده است در صورتیکه مهر و لاک صندوق جز برای محفوظ ماندن آراء برای چیز دیگری نیست و برای اینست که آراء زیادی در صندوق نیندازند و آرائی بیرون نیاروند در صورتیکه خود انجمن نظار تصدیق میکنند که در صندوق مهر موم بوده و در لافه پیچیده شده و آن لافه هم مهوور به مهر تمام اعضا بوده دیگر بنده نمیدانم چه اعتراضی در این مورد وارد است اعتراض دیگری که اعضا انجمن مر کزی کرده اند و از همه عجیبتر است این است که میگویند چرا صندوق آراء در حضور ما باز خوانده نشده در صورتیکه مطابق ماده سی و شش قانون انتخابات که میگوید (در هر حوزه انتخابیه انجمن های نظارت نقاط جزء صورت مجلس انتخابات خودشان را بامضای اعضاء انجمن رسانیده به انجمن نظارت مر کزی و حوزه انتخابیه میفرستند تا در آنجا باملاحظه صورت مجلسهای انتخابات کلیه نقاط مشترک آن حوزه تشخیص نمایند منتخب حوزه را بنمایند) انجمن نظار حوزه قشایویه موظف بوده است که خودش در قشایویه بنشینند و آراء را بخوانند و ملتفت نشده بودند یا این مر اسله را ندیده اند این بود که پس از دیدن این مر اسله بما ثابت و مسلم شد که اعلان منتشر شده و مردم حاضر شده و انجمن نظار هم تعیین شده و اهالی غار و قشایویه منتظر انتخابات بوده اند و حاضر بوده اند که بر این وظیفه مهم ملی اقدام نمایند و چنانچه بنده استنباط کرده ام مدت اعلان ده روز بوده است از پانزدهم الی بیست و پنجم و مطابق اقرار خود انجمن نظار که در این کاغذ هم مینویسد حاکم روز برای توزیع تفرقه و روز هم برای اخذ آراء مدت معین کرده است و بعقیده بنده برای این اعتراضاتی که راجع بکمی مدت فرمودند دلائلی را که بنده در مقابل عرض کردم شاید تا حدی مقنع باشد برای اینکه مقصود از نشر اعلان در روز فاصله بین نشر اعلان و توزیع تفرقه فقط برای استحضار اهالی است و اهالی هم بواسطه این اقدام حکومت و تهیه انجمن نظار بخواهی مستحضر شده اند علاوه در این دوره در انتخابات بعضی از نقاط فارس از قبیل لار و غیره هم (که ممکن است بصورت مجلسها مراجعه نمود و دید) در چندین مورد مجلس کمی مدت را مورد اهمیت قرار نداد و باین فلسفه مثبت شده که چون نقطه کوچکی بوده است و چندان عرض و طول نداشته است اگر ۲ یا ۳ روز مدت کمتر معین شده است معفو است بنابراین بنده میتوانم برای خود آقایان تکیه کرده و به استناد همان رأی که خود آقایان در چند مورد داده اند در این نوبت هم عرض کنم که در آن موارد بیک مسائلی مثبت شده آید در این مورد دیگر نمیتوانید به فلسفه قانون مثبت شوید و بگوئید مدت حقیقی اعلان منظور شده است اما راجع بشکایات

بابت کنند مهذا دواعراض بیشتر نتوانستند بکنند و چنانچه عرض کردم یکی از اعتراضات کمی مدت و یکی بسته نشدن شکاف صندوق است و از این دواعراض هم مکرر دفاع شده است و اگر آقایان بخواهند يك حقیقتی را اذعان کنند گمان میکنم بصحت انتخابات فاروقشایویه جای شبهه باقی نباشد حالا دیگر بسته بنظر آقایان است هر چه صلاح بدانند برای خواهند داد

رئیس - آقای امین الشریعه مخالف هستید .

امین الشریعه - بلی .

امین الشریعه - بنده داخل در جزئیات و کیفیت انتخابات نمی شوم که بچه نحو بوده یا چه اقدامی شده و در این موضوع حرفی ندارم فقط می خواهم يك اصل کلی را خدمت آقایان عرض کنم و شاید آن اصل قابل تصدیق آقایان بشود هر دعوی لابد باید يك مدرک و مستندی داشته باشد مدارک و اسناد هر ادعائی نسبت به ما تغییر میکند مثلاً اگر کسی دعوی کرد که من دکتر خوبی هستم باید در حقوق باطل دیلم داشته باشد و دیلم او را هم معین کرده اند که باید مدرسه که متخصص در این فن است تصدیق کرده باشد اگر کسی دعوی کرد که من نقاش خوب هستم باید صحنه نقاشی خوبی نشان بدهد اگر کسی ادعای اجتهاد کرد باید اجازه از اهل علم مجتهدین جامع شرایط بیاورد البته تصدیق می فرمائید که وکالت هم از برای شخص مدعی الوکاله يك دعوی است چون هر شخص بعد از ختم انتخابات مدعی وکالت میشود تا موقتی که وکالتش از تصویب مجلس شورای نگذرد مدعی الوکاله است نه ثابت الوکاله حالا به بینم این مدعی باید مدرک داشته باشد یا خبر و مدرکی که برای صاحب این ادعا در نظر ارباب فن معین شده کدام است قانون در این خصوص بما چه گفته و چه دستور داده است البته مسلم است کسی که باید تعیین مدارک این دعوی را بکنند مجلس شورای ملی و قانون انتخابات است قانون انتخابات مدارک دعوی وکالت را اولاً حکم محکمه ابتدائی که عبارت از انجمن نظار مر کزی است قرارداد داده که باید انجمن نظار مر کزی پس از آنکه وظایف خودشان را انجام دادند در خانه بیل خودمه صورت مجلس بنویسند یکی را برای وزارت داخله ارسال داشته یکی را برای انجمن های ایالتی و ولایتی و نسخه ثالث را برای حکومت محل میفرستند و نیز يك اعتبارنامه هم بدست شخص وکیل میدهد حالا در این موضوع خوب تعمق میفرمائید چنانچه آقای ملک الشعراء فرمودند اعتبارنامه يك کاشفی است از هویت شخص منتخب و آن شخص که مدعی و دولت است اگر اعتبارنامه در دست نداشته باشد و بجلس بیاید مجلس حق دارد بر حسب مندرجات صورت مجلس در وکالت آن شخص رأی میدهد چنانکه عملاً این مسئله در همین فضای مقدس تصویب شد و چند موضوع و مصداق هم پیدا کرد که وکالت شخص مدعی الوکاله بدون اینکه اعتبارنامه داشته باشد فقط از روی صورت مجلس تصویب شد حالا بر حسب بیاناتی که آقای ملک الشعراء فرمودند

برای تعیین مدارک انتخاب قشایویه که نه اعتبارنامه و نه صورت مجلس هیچکدام در دست نیست بسیار خوب اعتبارنامه را که ما با آن بیان فلسفی مدرک و سند قرار ندادیم اگر در اینجا صورت مجلس را هم سند قرار ندهیم من نمیدانم پس از این سند و مدرک مدعی الوکاله ها چه خواهد بود صورت مجلس که لازم نیست اعتبارنامه هم که مدرک نمی شود پس کاغذهای مختلفه و گفتگوهای بین افراد برای وکالت مدرک می شود خوب بنده داخل در جزئیات انتخاب نمی شوم و استدعا می کنم که لااقل يك اصل کلی را بعد از این مدرک قبول وکالت قرار دهیم تا اینکه بتوانیم يك اندازه مقید شده و از صورت جریان قانون خارج نشده باشیم یا زهم تکراراً عرض میکنم که رأی انجمن نظار مر کزی در حکم رأی محکمه ابتدائی است برای اینکه ممکن است تصدیق انجمن نظارت مر کزی در مجلس که بمنزله محکمه استیناف است قبول نشود مثلی میزن خیلی محسوس اگر مدعی بدون مدرک و سند در محکمه ابتدائی عدلیه ادعائی نماید آیا قاضی آن محکمه آن ادعا را می پذیرد غیر از قانون می گوید تا مدعی مدرک نداشته باشد و سواد آنرا ضمیمه عرض حال ننماید ادعای او در محکمه پذیرفته نیست و اگر کسی از حکم محکمه ابتدائی ناراضی باشد و به محکمه استیناف برود آیا محکمه استیناف قبل از آنکه راپورت محکمه ابتدائی را بخواهد بدعوی او رسیدگی می نماید خبر می گوید این دعوی باید طی مدارک قانونی خودش را کرده بعد بایستی بیاید یعنی می گویند بایستی مرحله اول را که محکمه ابتدائی باشد طی کرده بعد بر حله دوم که استیناف است برسد بعقیده بنده مجلس نمی تواند در این انتخاب وارد شود زیرا طی مراحل قانونی خود را ننموده است علاوه بر این شبهه دوم هم این انتخابات را صریحاً کرده نهایت اینکه در طرز رد آن بطوری که آقای رئیس ملک الشعراء فرمودند (از نقطه نظر تنقید) تنقید یعنی چه عقیده آزاد است همین طور که سرکار این انتخاب را تصدیق میفرمائید سایرین هم میتوانند اعتراضات خود را اطراف این انتخاب آزادانه بیان نمایند حالا فرض می کنیم تنقید نکردیم و گفتیم صورت مجلس اعتبارنامه هیچکدام برای وکالت وکیل لازم نیست و آدمیم توضیحات و شکایات متفرقه و مراسلات وزارت داخله و صان و ضابط را سند قرار دادیم آیا آن وقت تصدیق نمی فرمائید که انجمن نظار افو می شود علاوه بر این که انجمن لنو می شود بعد از این مشاجرات در این قبیل دعاوی بین اشخاص مدعی الوکاله معنی بقدری زیاد خواهد شد که مجلس قادر بر رسیدگی نخواهد بود بواسطه اینکه بعد از آنکه صورت مجلس و تصدیق نظار شرط صحت انتخاب نشد آنوقت هواخواهان وکالت که در هر محل زیاد هستند در هر گوشه از مملکت يك بساطی برپا نموده و در يك مجلسی که يك نفر وکیل لازم دارد هفت یا ده قسم مراسلات و اسناد متفرقه ادعای وکالت خواهد کرد آنوقت معاکمه آن قضایا را مجلس چه قسم خواهد کرد علاوه باید این را هم آقایان در نظر بگیرند که قوانین همیشه محفوظ مانده و تسهیل جریان انتخابات بعمل آید

رئیس - چون يك قسمت از این مسئله راجع بهیئت رئیسه است باید بعرض آقایان برسانم در موقع افتتاح مجلس وقتی شعبات معین شده بود دوسیه ها و اعتبارنامه ها بین شعبات تقسیم شده بود اگر خاطر آقایان باشد بنده هم بواسطه کسالت دوسه روز غایب بودم بعد که آمدم دیدم اعتبارنامه ها و دوسیه ها بشعبات تقسیم شده چون هیئت رئیسه دائمی هنوز معین نشده بود و اداره مجلس شوراییلی هم هنوز مرتب نبود باین واسطه فلتک شده دوسیه انتخابات فاروقشایویه هم بیکدی از شعبات رفته بود بنده ملتفت شدم انتخابات غار و قشایویه نباید بشعبات برود برای این سکه ماهه چهارم نظام نامه واقع می گوید اعتبار نامه ها و صورت های مجلس انتخابات به ترتیب حروف تهجی بین شعبات تقسیم میشود و چون این انتخابات از اول متنازع فیه بوده نه صورت مجلس و نه اعتبارنامه داشت این بود که بموجب ماده چهار بعرض آقایان رساندم که این انتخابات بشعبات رجوع نشود و باید بیکدی از کمیسیونها برود این بود که مطلب را بعرض آقایان رساندم و به تصویب آقایان به کمیسیون تحقیق مراجعه شد باین لحاظ بود که این انتخاب از شبهه بیرون آمده و مراجعه به کمیسیون تحقیق شد و شبهه هم این انتخابات را رد ننموده بود که بعد رجوع به کمیسیون شده باشد بعد از آنکه ملتفت شدیم اشتباه بشبه رجوع شده از آنجا انتزاع نموده و به کمیسیون تحقیق انتخابات رجوع نمودیم

ملک الشعراء مخبر کمیسیون - اینکه آقای نماینده محترم مقدماتی ذکر کردند تمام صحیح و اساسی است ولی عرض میکنم هر نماینده باید يك صورت مجلس داشته باشد که آن صورت مجلس اشاره کند بطرز جریان انتخاب او و عده اوراق تفرقه بالاخره تقسیمات معالی و مدت توزیع تفرقه و اخذ آراء و وقایعی که در آن محل در ضمن جریان انتخاب رخ داده ما دیگر از صورت مجلس غیر از این چیزی نمیخواهیم البته در صورت مجلس هم باید شکایاتی که رسیده قید شود و در نتیجه عقیده و نظر خود انجمن مر کزی راجع بان شکایات معلوم شود اعتبارنامه هم چنانکه مکرر گفته شده يك سند هویت و تذکر است برای نماینده که فهمیده شود وجود این شخص تطبیق میکند با آن شخص که در صورت مجلس نوشته شده یا خبر والا اعتبارنامه غیر از این چیز دیگری نیست فقط برای این است که اگر مثلا حسین نامی را از مرافعه انتخاب کردند و صورت مجلس او را فرستادند يك تقی نامی بیاید بگوید من آن حسین هستم سکه از مرافعه انتخاب شده ام سکه مجلس مجبور شود کاملاً تحقیق و تلگراف کند که این همان حسین وکیل مرافعه است یا حسین دیگری است پس بنده هم تصدیق میکنم بدون اعتبارنامه و صورت مجلس ادعای يك وکیل صدق نمیکند ولی در همین حال هم اگر شما میتوانی از جریانات انتخاب در مجلس اسنادیکه در دوائر دولتی وارد و ثابت شده است بالاخره از مراسلاتی که خود انجمن نظار مر کزی بوزارت داخله نوشته و جلساتی

که برای حل قضیه دروزارت داخله و ایالت طهران و دراداره حکومتی حضرت عبدالعظیم متعقد شده و تمام مراتبی که در مدت دوازده روز بدو بدل شده حقیقت جریان يك انتخابی را بدست بیارید چه جمودی خواهیم داشت که بگوئیم حتی باید يك صورت مجلس باشد که مهر هیئت نظار را دارا باشد اگر چنانچه صادر نشدن صورت مجلس معلوم به عمل روشنی نمی بود بایستی تعجب کنید ولی وقتی که بالسابقه و لاحقاً مراجعه میکنیم می بینیم نظار محل برخلاف رویه و قانون که میگوید هیچ نوع شکایتی مانع از جریان انتخاب نمی شود رفتار کرده و تقاضا است اند صورت مجلس بنویسند و اعتبار نامه بدهند و با تأکیدات وزارت داخله و ایالت طهران که وکیل محترم این تأکیدات را یکی از دلایل فساد انتخاب شمرند در صورتیکه چون در زمان کابینه سیه دار بنا بود مجلس بزودی مفتوح شود این بود که خود دولت برای اینکه وکلا زودتر معین شوند و زودتر به مجلس بیایند تا آنگاه در تسریع امر انتخابات نموده و با این همه تأکیدات انجمن نظار مرکزی از نوشتن صورت مجلس و اعتبار نامه ابا کرده است حالا از چه نقطه نظر بوده من میل ندارم سبب آنرا تکرار کنم بنا بر این ما نمیتوانیم بواسطه عدم ایفای دیگران بوظیفه قانونی خود حق یک نفر نماینده را ساقط کنیم يك وکیلی که ادعای وکالت میکند وما دلیلی بر بطلان نمایندگی او نداریم در سایه اینکه انجمن نظار مرکزی برخلاف قانون و وظیفه خود عمل کرده است ما حق نداریم حق این وکیل را در مقابل دو هزار رای که در باره او داده اند ساقط کنیم راست است صورت مجلس ندارد ولی برای چه ندارد برای اینکه انجمن میل نداشته است صورت مجلس بنویسد و اعتبار نامه بدهد مجلس معترم وقتی که دید این محکمه ابتدائی برخلاف وظیفه عمل کرده است نباید آنرا پیروی کند مجلس یا کمیسیون تحقیق باید تمام اسناد و نوشتجات مراجعه رسیدگی کند و ببیند از این میان حرف کدام يك صحیح است و بفهمد جریان انتخابات از چه قرار بوده کمیسیون هم همین کار را کرده است دوسیه حاضر است عده ترفه که داده شده راپورت هائی که روز بروز میدادند شکایات انجمن نظار نماینده که بفشاقویه فرستاده شده اشخاصی که در انجمن نظار بوده اند تمام اینها معین و مشخص است در این صورت ما میتوانیم نتیجه را که میخواهیم از صورت مجلس انجمن مرکزی بگیریم از این اسناد دوسیه گرفته باشیم ما نمیتوانیم بگوئیم چون این نماینده صورت مجلس ندارد نماینده گیش باطل است بنده میتوانم عرض کنم که صورت مجلس داشته است ولی نداده اند در مسئله اعتبار نامه هم اگر فراموش نفرموده باشید در دوره گذشته هم نماینده گئی حاج سید رضای فیروز آبادی که نماینده فار و فشاریویه بود تصادف کرد با کاندیدای دیگری که آن کاندیدا هم عضو انجمن بوده و باین جهت باو اعتبار نامه ندادند ولی در مجلس نماینده گئی آقای فیروز آبادی تصویب شد در این دوره هم یک نفر از نمایندگان اعتبار نامه نداشت و با اینحال و سکتانش تصویب شد بنده عرض میکنم حق یک نفر نماینده و

دو بلوک را نباید تصعب کرده و از بین ببریم راجع بانجمن نظار فرمودند که اگر این انتخاب را بدون صورت مجلس و اعتبار نامه تصویب نمائیم انجمن لغو می شود بنده عرض میکنم هر انجمنی نظارتی که بر خلاف وظیفه خود رفتار کند باید عملیات آن انجمن را لغو کرده تا سایر انجمن ها بر خلاف وظیفه عمل نکنند و بدانند که هیچ شکایتی و هیچ اعتراضی از طرف خود آنها یا از خارج مانع از جریان انتخابات نمی شود و برای اینکه این اصل را شمانا ثابت کنید که در آینده انجمن ها خودشان کاندیدا نشوند و حق دیگری را پایمال نکنند در این جا حق بدافع وکیل فار و فشاریویه به عهد تادریه حقوق مردم پایمال نشود البته عملیات هر انجمن نظاریکه بر خلاف وظیفه عمل نکند لغو نمیشود و انجمن نظاری که برخلاف وظیفه رفتار کرد خود آن خلاف وظیفه لغویت او را اعلان میکند بیش از این بنده یادداشتی ندارم و میل هم ندارم بیش از این خاطر آقایان را زحمت داده باشیم و کمان میکنم اگر درست دقت شود جای اشکالی باقی نباشد اما اینکه فرمودند این انتخاب در شعبه دوم رد شد دو مرتبه تکرار میکنم خریدر شعبه دوم رد نشد به مجلس پیشنهاد شد که چون انتخابات فشاریویه مورد اعتراض و ایراد انجمن مرکزی واقع شده است انتخابات آنجا باید تجدید شود حالا اگر هم بخواهید این استدلال بنده را لغو کرده و اهمیت ندهید با اینحال نمیتوان این انتخابات را رد کرد و اگر هم باز مجلس بخواهد بیشتر سخت گیری کند باز ناچار باید متشبه بنظریات شعبه دوم یعنی تجدید انتخابات فشاریویه شود شعبه دوم هم انتخابات را رد نکرد رئیس محترم شعبه هم حاضرند و تصدیق میکنند

رئیس — آقایان صدر الاسلام و آقا سید فاضل تقاضای ختم مذاکرات را کرده اند (بعضی گفتند کافی نیست)

امین الشریعه — اجازه میفرمائید توضیحی بدهم

رئیس — بفرمائید

امین الشریعه — آقای مخبر محترم فرمودند که شعبه دوم انتخابات را رد نکرده ولی رأی در تجدید انتخابات داده اند تجدید انتخابات همان رد انتخاب وکیل است منتهی رد ضمنی است

مخبر — بنده توضیحی دارم اجازه میفرمائید

رئیس — مکرر عرض کردم مخبر هر وقت بخواهد میتواند حرف بزند اجازه لازم نیست بفرمائید

مخبر — بنده میخواستم عرض کنم با آنکه شعبه حق نداشته است رد کند معذراً تصمیم بر تجدید يك قسمت از انتخابات گرفته است ولی رد نکرده است

رئیس — آقای حاج شیخ اسدالله (اجازه)

حاج شیخ اسدالله — بعد از فرمایشاتی

که آقای رئیس نسبت راپورت شعبه فرمودند بنده دیگر در آن موضوع نباید داخل شوم اگر این فرمایش را نفرموده بودند بنده آن وقت عرض میکردم که همان راپورت شعبه را باید سند قرار داد و مراجعه دوسیه کمیسیون تحقیق انتخابات بی مورد بوده است ولی چون فرمودند اعتبار نامه و صورت مجلس نداشته است و با موافقت مجلس بکمیسیون تحقیق انتخابات خاصی مراجعه شده است

بنده هم تصدیق میکنم و البته کمیسیون تحقیق انتخابات باید بدوسیه هائی رسیدگی کند که خارج از ترتیبات معمولی است باین معنی که اگر دوسیه مرتب بود و صورت مجلس و اعتبار نامه داشت بکمیسیون مراجعه نمیشد و چون اینها را نداشته است بکمیسیون رجوع شده است تا تحقیقات عملی تری بشود یعنی مراجعه بعمل بکنند و از خارج تحقیقاتی بکنند مثل اینکه در انتخابات بندر عباس و بوشهر کمیسیون برای کشف قضیه بعمل مراجعه کردند که از فلان لفظی که در صورت مجلس نوشته شده بود سؤال کردند که مقصود شما چیست

اما در این مورد بخصوص بنده می بینم کمیسیون تحقیق انتخابات تحقیقاتی نکرده فقط بدوسیه مراجعه کرده و مطالعه مکاتباتی که بین حکومت و انجمن نظار و وزارت داخله جریان داشته قناعت کرده در صورتیکه از این جا تا فشاریویه اگر صدا بزنند میرسد (حالا اگر صدا بزنند خیلی نزدیک است افراق عرض کردم سوء تفاهم نشود)

مقصود این است که وسائل تحقیق خیلی آسان بوده است و کمیسیون تحقیق میتواندست بعمل مراجعه کرده حقیقت را کشف کند یعنی اعضاء انجمن نظار مرکزی و انجمن جزء را بخواهد تحقیقاتی بکند به بیند قضیاتی که در آن وقت جریان داشته چه بوده از موقع انتخابات غار و فشاریویه تا کنون که تقریباً دو سال می گذرد يك گفتگو هائی در این شهر راجع با انتخابات آنجا بوده و داد و فریادهائی بوده تا اینکه آن مذاکرات بمجلس وارد شده و از مجلس بکمیسیون مراجعه شده و در آنجا سربسته ماند و دیگر بعمل مراجعه نشد تا از آنجا تحقیقاتی بشود

همین قدر اعضاء کمیسیون نشسته اند و از روی دوسیه يك راپورتی نوشته اند حالا که باین راپورت مراجعه میکنیم می بینیم بيك مشکلاتی بر خورده ایم بنده از سابقه کاملاً مسبوق نبودم فقط از جریان مذاکرات در این جا اینطور فهمیدم که انجمن جزء فشاریویه را نایب الحکومه معین کرده است در صورتیکه باید انجمن جزء را انجمن مرکزی با نظر حکومت انتخاب کند اصلاً تعیین انجمن جزء با نایب الحکومه نیست آنها هم بيك نایب الحکومه که مورد سوءظن واقع شده و مردم شکایات زیاد از عملیات او داشته اند و اقوی دلیل بر این مطلب این است که در راپورت نوشته شده که قبل از اینکه از طرف انجمن نظار مرکزی نماینده به آنجا برود و انجمن جزء تشکیل دهد نایب الحکومه کدخدایان را خبر کرده است که در

حوزه انتخاباتیه جمع شوید ما می خواهیم انتخابات بعمل آوریم بنده هر چه فکر میکنم که در کجا يك همچو وظیفه برای حکومت معین شده که در موقع انتخابات کدخدایان را جمع کند و شام و نهار بدهد که می خواهد انتخابات بعمل بر آورد می بینم در هیچ کجا نیست بلکه وظیفه حکومت جلوگیری از این اجتماعاتی است که مورد سوءظن باشد و علاوه خود حکومت بمیل خودش مرکز خود را تغییر می دهد و می نویسد بجهت تسهیل امر انتخابات مرکز حکومت را از فلان نقطه به فلان نقطه برود و کدخدایان را خبر کرد مثل این است که کدخدایان مالک الرقاب تمام مردم بوده اند که آنها را خبر کرده مثل این است که اختیارات انتخابات در دست این کدخدا ها می باشد

آیا حال با این ترتیب می توانیم بيك چنین انتخابی رأی بدهیم و تصدیق نمائیم یا اینکه می توانیم بگوئیم این انتخاب با این وضع صحت داشته در صورتیکه خود انجمن مرکزی هم اظهار میکند که جریان این انتخاب برخلاف قانون بوده و حاضر است اثبات نماید در کمیسیونی هم که برای رسیدگی باین کار دروزارت داخله تشکیل شده اظهار میدارد که انجمن جزء فشاریویه فلان خلاف قانون را نموده و شکاف صندوقی را که بایستی آراء در آنجا ریخته شود مهر و لاک نکرده اینها ایراداتی است که انجمن مرکزی در انجمن جزء وارد و آراء با ما احال می توانیم در مقابل این ایرادات انجمن مرکزی فقط اظهارات انجمن جزء را رسمیت بدهیم در صورتی که ترتیب اثر بر نظریات انجمن مرکزی از نظریات انجمن جزء لازم تر است زیرا وقتی که يك مطلب خلاف قانون بر انجمن مرکزی کشف شد می تواند آراء انجمن جزء را بکلی باطل نماید اختیاراً که با انجمن مرکزی است در فشاریویه ابتدا بانجمن مرکزی ترتیب اثر نداده اند بلکه برای اجرای نظریات شخصی خودشان دو نفر از اجزاء غیر رسمی را آورده اند و آراء را استخراج نموده اند و این این مطلب برخلاف قانون انتخابات است بر فرض هم شکایتی از انجمن مرکزی داشتند می بایستی آن شکایت را بمجلس اظهار کنندند این که بکلی انجمن مرکزی را عاقل و باطل دانسته و اهتنائی با اظهارات آن نمایند برای آنکه هنوز مراجعه بدوسیه نکرده ام فقط فقط نظریاتم محدود بهمین مذاکرات امشب است باری با این نظریه بنده نمیتوانم این انتخاب را تصدیق کنم چیزی که هست میتوانیم همان نظریه شعبه دوم را (اگر چه رسمیت نداشته) اتخاذ نمایم یعنی تصمیم گرفته شود که انتخابات فشاریویه تجدید شده و ضمیمه آراء غار نموده و تماماً استخراج کنند و وکیل آنجا تعیین گردد آقای ملک الشراء فرمودند ما نمیتوانیم حق یک نفر نماینده را تصویب نمائیم این مسئله صحیح است ولی در همین حال ما نباید حق يك ملتی را عاقل و باطل نمائیم ما باید از روی يك دقت و تحقیق کاملی وارد این مطلب

شویم و ببینیم آیا حقیقتاً دوسیه در کار انتخابات بوده و حکومت محل برای اجرای نظریات شخصی خود گداهان را چند روز دعوت نموده و پذیرائی کرده است و دستور هائی بآنها داده در اینصورت البته نماینده محترم تصدیق میفرمائید که تصدیق حق يك نفری که هنوز نمایندگی او محرز نیست مرجع بر تصدیق حق يك ملتی است بنابراین بنده در صورتی که آقایان موافقت کنند پیشنهاد می کنم که انتخابات فشاریویه تجدید شده و ضمیمه انتخابات غار گردد

رئیس — آقای محمد هاشم میرزا — خیر مخالفم

رئیس — آقای رئیس التجار (اجازه)

رئیس التجار — بنده هم مخالفم

رئیس التجار — البته آقایان بهتر میدانند که موافق قانون انتخابات انجمن نظار از معتمدین محل تشکیل میشود آیا ما هم آنها را معتمد میدانیم یا خیر اگر آنها را معتمد میدانیم البته باید نظریات آنها را تصدیق کنیم و بدون اعتبار نامه و صورت مجلس وکالت يك وکیلی را صحیح ندانیم زیرا سندی را که يك نفر وکیل راجع بوکالت خود دارد یا اعتبار نامه است یا صورت مجلس و اگر از این دو سند نباشد چطور ممکن است وکالت او تصدیق شود باز هم عرض می کنم ما مجبوریم یا اعضاء انجمن نظار را معتمد بدانیم یا معتمد ندانیم اگر معتمد ندانستیم البته بطریق اولی باید اساساً انتخابات را غلط و مخالف قانون دانسته و قائل به تجدید آن شویم اما اینکه آقای مخبر فرمودند کمی مدت اعلان در مجلس نظار داشته بنده هم تصدیق میکنم يك فقره انتخابات فسا بود که چون حوزه انتخاباتی اش کوچک و جمعیتش کم بود و در اعلان هم چهار روز وقت تعیین نموده بودند مجلس آن انتخاب را تصدیق کرد ولی باید دانست آن انتخاب هم صورت مجلس داشت و هم شکایتی در این مدت راجع بآن نرسیده بود باین نقطه نظر بود که مجلس به تسامح قائل شد ولی در همین حالا نباید فراموش نمائیم که چون مدت اعلان انتخابات آباءه کم بود ما انتخابات آنجا را بر خلاف قانون دانسته وکالت معتمد الدوله را رد کردیم دیگر از استناداتی که آقای مخبر به صحت این انتخاب فرمودند مداخله نایب الحکومه فشاریویه و ما مورد مداخله اشخاص بود که بعقیده بنده ذینفع در آن انتخاب بوده اند بنده اساساً شکایاتم از همین دخالت حاکم و دخالت غیر مشروع مأمورین است اگر آقایان کاملاً رسیدگی نمایند خواهند دانست که نایب الحکومه با چه تخریب نظریات شخصی خود را اعمال نموده (چون دوره فترت بوده و مجلسی در بین نبوده و حفظ قانون را در نظر نداشته و خیال میکردند است هر اقدامی بنیاید این قانون است

برای اینکه صحت هرایش بنده معلوم شود خوب بود در فشاریویه تجدید انتخابات میشد تا بنده ثابت کنم که رعیت بیچاره که با زور حکومت ۶-۵ روز معطل شده که هشتصد رأی درباره آقای مقوم الملك داده شود دیگر يك رأی هم درباره ایشان نخواهند داد چرا برای اینکه آنوقت کاملاً از مأمورانه و حکومت زور و ظلم میدید ولی حالا خاطرش جمع هست که مجلس بازاست و دیگر کسی نمیتواند باو زور بگوید بلی اگر امروز در فشاریویه تجدید انتخاب شود دوسیه گدرد آن موقع در این انتخاب معمول بوده کاملاً معلوم خواهد شد ما در باب وظیفه کمیسیون که آقای مخبر فرمودند کمیسیون باید هر چه در دوسیه دید با فلسفه قانون تطبیق نماید بنده تکلر برخلاف این نظریه هستم عقیده بنده این است که کمیسیون باید جریان انتخابات را از روی اسناد معتبر رسیدگی نماید اصلاً وظیفه کمیسیون تسهیل امور مجلس است نه اینکه بگوید فلسفه قانون چنین و چنان است و فقط باید آنچه قانون با اجازه مبدع در رفتار بشود و انشاء الله اگر انتخابات فشاریویه تجدید شد ملتفت خواهند شد که نمیشود برای قانون فلسفه قائل شد اما راجع بدست اعلان که فرمودند پنج روز بوده دوسیه اینطور هانمیگوید بلکه همانطور که دروزارت داخله گفته شده يك شب تا صبح بوده و همچنین مأمور انجمن مرکزی اظهار میدارد که من شب وارد شدم و همان شبانه اعلان انتخاب را منتشر نموده و صبح شروع بتوزیع ترفه کردند حقیقتاً اگر دقت بفرمائید ملاحظه خواهید کرد که اهالی بیچاره ابتدا از انتخاب خبر نشده اند فقط يك عده که با مر حاکم و تهدید او حاضر بوده اند رأی داده اند و ابتدا خبر نداشته اند يك روز چطور ممکن است در ۴ یا ۵ فرسخ رعیت بیچاره مسبوق شود که بایستی انتخاب نماید فقط بمیل حاکم هشتصد نفر حاضر شده اند و با نظریه او يك رأی داده شده چنانکه اگر درست وقت بفرمائید ملاحظه خواهید کرد که تمام آراء بخط یک نفر منشی است و اینکه میفرمائید باید با انجمن نظار فشار وارد نمود که در آنجا انجمن نظار بتوانند این اقدام را بنیاید بنده برخلاف تصور میکنم باید قدری از اقتدار حاکم در امر انتخابات کاست تا مردم بتوانند آزادانه وکیل انتخاب نمایند باینجهت بایستی نظار را مقید نمائیم زیرا با این ترتیب حقیقت اینست که اگر من در مشهد باشم و بن بگویند عضوانجمن نظار باشیم من هرگز جرئت نخواهم کرد بصوت آنجا را قبول کنم در صورتیکه ما بيك اشخاصی که معتمد بوده اند بنظر نسبت به ما دیگر چوگر که منذهب و وجدان اشخاص اجازه خواهد داد که داخل انجمن نظار گردند در حال بنده تصور میکنم هیچکدام از مواد قانون چه از حیث مدت و چه از حیث نشر اعلان و توزیع ترفه و ترتیب صندوق هیچکدام در این انتخابات مرهی نشده ما چگونه میتوانیم برای خاطر يك نفر که میخواهد وکیل شود حقوق چندین هزار نفر رعایای بیچاره فشاریویه را تصویب نمائیم برای اینکه صدق هرایش بنده معلوم

شود پیشنهاد میکنم مجلس تصویب نماید که انتخابات آنجا تجدید شود آنوقت خواهد دید که چون حالیه حکومت ونایب الحکومه جرأت دخالت در امر انتخابات را ندارد از ۸۰۰ رأی که سابق درباره آقای مقوم الملک داده اند ۵ رأی هم درباره ایشان نخواهند داد این است که بعقیده بنده هیچ دلیل ندارد مجلس این انتخابی را که برخلاف قانون جریان داشته تصدیق نماید.

رئیس - آقای آقا میرزا ابراهیم قمی موافقت.

میرزا ابراهیم قمی - بلی بنده باتوضیحاتی که آقای ملک الشمره دادند موافقم ولی میخواهم خاطر آقایان امین الشریعه و حاج شیخ اسدالله را باین نکته تذکرشوم که اگر ایشان باعتبار نامه متمسک میشوند خوب بود این نظریه را درباره سایر اشخاص هم که اعتبارنامه نداشته اند نمایندگان در این مجلس تصویب شد مری میداشتند یکی از اشخاصیکه اعتبارنامه نداشتند ومعهذا نمایندگان تصویب شد آقای امین الشریعه درباره ایشان رأی دادند و دیگر نمایندگان آذربایجان می باشند که چون حکومت وقت با آنها موافقت نموده اعتبارنامه بآنها نداده اند و مجلس نیز باین نکته اهمیتی نداد بنابر این بعقیده بنده متکبر شدن باعتبار نامه بی اساس هست و همانطور که آقای ملک الشمره فرمودند برادر رئیس انجمن مرکزی همان قسم که در دوره سابق کاندید بوده در این دوره هم کاندید و کالت شده ولی چون حائز اکثریت نشده باین جهت انجمن نظار از دادن اعتبار نامه بآقای مقوم الملک استنکاف نموده و این مطلب را هم می دانند وماهم که در طهران بوده ایم خبر داشته ایم اگر همان دوسه را بدقت ملاحظه فرمائید خواهند دید که در ذیل همان دوسه صحت انتخابات حضرت عبدالعظیم وغار را انجمن نظار تصدیق نموده و صورت مجلس هم داشته است و راجع بان انتخابات فشاویویه هم آراء آنجا در حضور حکومت و رئیس ژاندارمری ونماینده انجمن مرکزی استخراج شده و آنهادر ذیل همان دوسه صحت انتخابات آنجا را تصدیق کرده اند بنابر این تجدید انتخابات لزومی نخواهد داشت و اما اینکه می فرمایند انتخابات آن در تحت تأثیر تهدید بوده است بنده این قسمت را تکذیب میکنم بجهت اینکه خود انجمن مرکزی هم این مسئله را در شکایات خود متعرض و گمان میکنم بخود آقای رئیس التجار هم این مسئله مشتبه شده است زیرا خاک فشاویویه در فرسخ درده فرسخ نیست که بشود در یکروز اعلان انتخابات را در آنجا منتشر نمود همان موقع که در غار اعلان انتخابات منتشر شد همان موقع در فشاویویه هم منتشر گردید لذا بنده کلیه اعتراضات را تکذیب می نمایم.

مختبر - آقایان دردنا همیشه حقیقت یکی است ولی وقتی در یک موضوع حرفها مکرر شود حقایق کشف پیدا میکند وبالاخره بشرح احساسات میرسد

همه ما هادر ابتدا میدانستیم که بان انتخابات فشاویویه دو اعتراض بیشتر وارد نبود و خود انجمن نظار هم که اعتبارنامه نداده است بیش از این دو اعتراض شکایت ننموده است وهمان دواشکال را هم کمیسیون تحقیق انتخابات در راپورت خود متعرض شده و آن دو اشکال یکی عدم فاصله بین نشر اعلان وتوزیع تعرفه و دیگری باز بودن شکاف بالای صندوق آراء بوده حالادیده میشود اعتراضات دیگری باین انتخابات وارد میآورند در صورتیکه اگر از اصل قضیه بیش از این دو اعتراض بود البته خود انجمن نظار مرکزی متعرض میشد رفقای بنده بعد از آنکه در اطراف این قضیه کاملاً مطالب گفته شد با احساسات پرداختند مثلاً رفیق عزیز من حاج شیخ اسدالله می فرمایند در اطراف این انتخابات هیاهو بود داد بود فریاد بود چه بود چه بود البته در اطراف هر انتخابی گفتگو ها خواهد بود همه ها خواهد بود مگر انتخابات باید بغامو می بگذرد مگر شما قانونی دارد که باید در اطراف انتخابات گریه کرد البته در اطراف هر انتخابی کاندید هائی هستند اشخاص هستند که برای صندوقهای پارلمان سنگ بسینه میزنند میدوند هیاهو میکنند وبالاخره بعقیده بنده هر چه ترتیب های سیاسی در یک محیطی زیاد تر باشد در آنجا هیاهو زیاد تر خواهد بود بنده خودم در فرق نیک بوده ام ولی شنیده ام در آنجا هم در موقع انتخابات هیاهو ها و گفتگو ها وبالاخره همان چیز هائی که شما دلیل بر بطلان انتخابات میداندهست فقط در نقاطی این گفتگو ها نیست که مردمان آنجا صدانداشته باشند نتوانند حرف بزنند بنده هر انتخابی که در اطرافش بیشتر حرف زده شده باشد صحیح تر میدانم بعقیده بنده گذشته از آنکه اعتراضی که انجمن نظار متعرض شده و بنده جوابهای قطعی دادم هر جا بروید یا با احساسات برمی خورید وباباین ها موافق مثل فرمودند حاکم فشاویویه حق داشته است که محل خود را تغییر بدهد این ایراد قبل از ایشان هم شد و بنده جواب دادم حاکم بعل خودش که محل خود را تغییر نداده است باو دستور داده اند وظیفه او است که مقدمات انتخاب را فراهم کند همین حاکم بانجمن مرکزی می نویسد که یک نفر نماینده با دستور برای من بفرستید انجمن جواب می نویسد که چون در زاویه مقدسه از روز ۱۵ شروع بان انتخابات می شود شما هم از یوم مذکور شروع نمائید و نیز خود حکومت می گوید شب چهاردهم که صندوق آراء و تعرفه وغیره بفشاویویه رسید کد خداها را جمع کردم و اطلاع دادم که بایستی مشغول انتخاب شویم مثلاً می فرمایند چرا کد خداها را جمع کرده اند پس می خواهند آنها را حبس نمایند آنها هم رهیت هستند آنها هم تجبر هستند بنده خیلی متأسفم که این اعتراضات را فرمودند تا این که بنده مجبور شوم وجواب عرض کنم و اما اینکه فرمودید چرا حاکم خودش نظار را معین نموده معلوم است مطابق ماده ۸ قانون انتخابات که می گوید نظار بتصویب انجمن مرکزی وحکومت محل از متمدین محل انتخاب میشوند چون از طهران با نوشته اند انجمن

نظار را تشکیل بده او هم از متمدین محل یک اشخاصی را تعیین نموده و بان انتخابات خانه داده است و اینکه فرمودند حاکم مورد حملات واقع شده است معلوم است یک اشخاصی که منتظر و کالت بودند وقتی دیدند انتخاب تمام شد و یکمده دیگری اکثریت دارند و آنها در اقلیت هستند البته بجا کم فحش میدهند این مطلب را نمی شود سند بطلان انتخاب یک و کلبلی قرارداد یک مطلب دیگری که نمی دانم آقای رئیس التجار فرمودند یا آقای حاج شیخ اسدالله این بود که اختیار حاکمیت با انجمن مرکزی است نه بان انجمن جزه این مطلب بکلی اشتباه شده است هر انجمن جزه مسئول صحت انتخابات حوزه خود میباشد هر حوزه که در آنجا نظاری از متمدین محل تعیین می شود و صندوق و تعرفه وارند و رأی می دهند آن نظار مسئول صحت انتخابات آنجا می باشند و باید آراء را استخراج نموده و نتیجه آراء را بطور ختم بنویسند و بفرستند آن دفعه همین ماده را خواندم حالا هم اگر اجازه فرمائید دوم تبه میخوانم هیچ وقت مسئولیت صحت جریان انتخابات با انجمن نظار مرکزی نبوده وانجمن مرکزی هم حق حاکمیت نداشته بلکه باید مواظب صحت جریان انتخابات باشند که اگر شکایاتی بر طبق قانون رسیداگر جزئی باشد خودش رسیدگی کند و اگر کلی باشد بایستی در صورت مجلس نوشته و بمجلس بفرستد و چنانکه عرض کردم هیچ شکایتی نمی تواند موجب بطوه جریان انتخاب شود یا زهم عرض می کنم اگر چه اعضای انجمن مرکزی اشخاص صحیح العملی هستند و بنده با اقل آنها رفیق می باشم وشکایتی هم از آنها ندارم ولی معهذاجون برخلاف وظیفه قانونی خود رفتار نموده اند اعتراضاتشان باطل است مخصوصاً در ماده ۴۶ قانون انتخابات می گوید باید شکایات را در ظرف ماه اول افتتاح مجلس شورای ملی بفرستد و اینکه یکی از آقایان که فرمودند نباید بانجمن نظار اعتراضی نمایم بنده عرض می کنم اعتراضات ما اعتراضاتی است که راجع بقدم راهات قانون می شود والا راجع بصلاحت اعضا انجمن نظار حرفی نداریم البته همه کس در دنیا خوب است کسی نیکوید اعضا انجمن بد اشخاصی هستند در اینجا انجمن نظار شکایت می کند در صورتی که خود طرف می گوید انجمن نظار حق ما را تضییع کرده است ما هم کرسیدگی نمودیم دیدیم انجمن برخلاف وظیفه خود رفتار نموده صورت مجلس ننوشته و اعتبار نامه هم نداده حالا بچه نظر این کار را نکرده اند بنده میل ندارم سبب و جهت آنرا تکرار نمایم در هر صورت انجمن نظار برخلاف وظیفه خود عمل نموده و شکایت ما از این انجمن نظار مستلزم این نیست که دس سایر انجمن های نظار از پشت بسته شود خیر ما می گوئیم هر کدام وظیفه قانونی خود عمل نمایند محق هستند و هر کدام رفتار ننمودند غیر محق و اینکه آقای رئیس التجار فرمودند دو نفر از اشخاص غیر رسمی در فشاویویه نشسته اند و آراء را بعل خود استخراج نموده اند و اینکه تمام دوسه ها را زیرورو نموده اند این مسئله بسیار اسباب تعجب بنده شد و گویا همانطور که بنده حدس زدم آقای

رئیس التجار در تمام دوسه های شکایت نامه هامبگشته اند و بسایر راپورتها رسیدگی ننموده اند و ملاحظه نموده اند که صندوق آراء را در حضور انجمن فشاویویه و حاکم آنجا حاکم حضرت عبدالعظیم ومنشور السلطان نماینده رسمی ایالت تهران استخراج نموده اند و اکثریت بنام آقای مقوم الملک استخراج شده بنده نماینده آقای رئیس التجار این دو نفر اشخاص غیر رسمی را از کجا آورده اند دیگر از فرمایشاتی که فرمودند بنده یادداشت کردم این بود که ایشان حق حاکمیت و قضاوت بانجمن مرکزی دادند در صورتیکه انجمن باید شکایات را بر کز بفرستد نه اینکه خود قضاوت کند و بنظریات خود ترتیب اثر داده و از نوشتن صورت مجلس و دادن اعتبارنامه استنکاف ورزد بازهم تکرار می کنم برای اینکه اینطور سابقه ها در آینده تجدید نشود باید در قانون انتخابات در حدود انجمن نظار در موقع تجدید نظر در قانون انتخابات اصلاحاتی نمود و باید بفهمانیم که انجمن نظار حق ندارد بر خلاف جریان قانونی یک انتخاباتی را آنقدر متزلزل نماید تا ما مجبور باشیم در اطراف آن آنقدر صحبت نمایم و گویا به کنیم آقای رئیس التجار می فرمایند تمام دوسه را خوانده و در آنجا شکایات متعدده دیده اند در صورتی که همین امروز صبح دوسه را خواسته اند و هر چه بنظرشان رسیده یادداشت کرده اند و بنده هم تمام را یکجا جواب دادم حالا اگر شکایات دیگری هم باشد بنده نماینده و خوب است در صورتی که شکایات دیگری هم هست فرمایند تا جواب عرض کنم و سابقاً هم عرض کردم اگر بیش از این اعتراضاتی بر این انتخاب وارد بود خود انجمن نظار که مدعی است شاید بیشتر از این وقت می نمود و آن شکایات را متعرض میشد فقط انجمن نظار دو اشکال باین انتخاب نموده یکی مسئله فاصله بین نشر اعلان و توزیع تعرفه است که بتفصیل جواب عرض کردم و نمیخواهم دیگر تکرار نمایم دیگری مسئله شکاف صندوق آراء است که بازهم عرض می کنم که صندوق کلید در لاف پیچیده شده بود و مثل این بوده که ابداً شکافی نداشته است و بعقیده بنده برای خاطر یک انجمن نظاری که نخواست است بوظایف قانونی خودش عمل نماید نمیشود حق یک وکیل یا حق یک ملت را تضییع نمود این شکایاتی که شما میفرمائید از طرف ملت غار و فشاویویه نیست بلکه این شکایات از طرف انجمن نظار است که برادر رئیس

رئیس - این مسئله دیگر توضیح نیست آقایان مذاکرات را کافی نمی دانند؟ (بعضی گفتند کافی است)

رئیس - پیشنهادی رسیده است قرائت می شود و بعد رأی می گیریم (پیشنهاد آقای حاج شیخ اسدالله بمضمون ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد می کنم که انتخابات فشاویویه تجدید شود و با آراء ضمیمه نموده نماینده آن جامعلوم شود

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله (اجازه)

حاج شیخ اسدالله - چون بیشتر مذاکرات در اطراف انتخابات فشاویویه بود ونسبت بان انتخابات غار اختلافاتی نبوده و اعتراضاتی هم نسبت بآن نشده این است که بنده می خواهم بگویم انتخابات فشاویویه باطل است و همان اوراقی که آقای ملک الشمره ارائه دادند و در ذیل آن امضاء کنندگان نمره تعرفه خود را نوشته بودند به بنده اجازه می دهد که عرض کنم همان معرفی کردن نمره تعرفه سبب بطلان آراء است

ملک الشمره - این مطلبی را که آقای حاج شیخ اسدالله می فرمایند در موقعی است که در پای ورقه رأی امضاء شده باشد ولی نمی شود گفت اگر کسی اظهار نموده من در تحت تعرفه بفلان نمره رأی دادم این رأی باطل است

رئیس - رأی بگیرییم پیشنهاد آقای حاج شیخ اسدالله آقایانی که این پیشنهاد را تصویب می کنند قیام فرمایند (عده قلبی قیام نمودند)

است بنده گمان می کنم که از و کالت یا عدم و کالت مقوم الملک حقوق آنها از بین نخواهد رفت حالا هم مجلس مقدس خود می داند بیش از این بنده عرض نمی کنم اگر آقایان استدلالات دیگری برد این انتخاب دارند بفرمایند والا وقت مجلس را نباید به مکررات صرف داشت

رئیس - آقای امین الشریعه اگر توضیحی دارید بفرمائید بعد بختم مذاکرات رأی می گیریم

امین الشریعه - آقای آقا میرزا ابراهیم قمی در ضمن فرمایشاتشان به بنده فرمودند که نبود اعتبارنامه دلیل عدم صحت نمایندگی نمی شود چنان که آقای مدرس اعتبارنامه نداشت و معهذا شما بنمایندگی ایشان رأی دادید بلی بنده این مسئله را تصدیق می کنم ولیکن معلوم می شود ایشان درست توجه بر اریض بنده نفرموده اند لذا مجدداً توضیح می دهم بنده همین مسئله لازم نبود اعتبار نامه را که مجلس تصدیق کرد و رأی داد دلیل قرار دادم باینکه اگر اعتبار نامه محل حاجت نشد لابد صورت مجلس سندیت دارد بنده نکتم حتماً اعتبارنامه لازم است تا اینکه سر کار بفرمائید یک بام و دو هوا نمی شود اما راجع بانجمن نظار که آقای ملک الشمره فرمودند

رئیس - این مسئله دیگر توضیح نیست آقایان مذاکرات را کافی نمی دانند؟ (بعضی گفتند کافی است)

رئیس - پیشنهادی رسیده است قرائت می شود و بعد رأی می گیریم (پیشنهاد آقای حاج شیخ اسدالله بمضمون ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد می کنم که انتخابات فشاویویه تجدید شود و با آراء ضمیمه نموده نماینده آن جامعلوم شود

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله (اجازه)

حاج شیخ اسدالله - چون بیشتر مذاکرات در اطراف انتخابات فشاویویه بود ونسبت بان انتخابات غار اختلافاتی نبوده و اعتراضاتی هم نسبت بآن نشده این است که بنده می خواهم بگویم انتخابات فشاویویه باطل است و همان اوراقی که آقای ملک الشمره ارائه دادند و در ذیل آن امضاء کنندگان نمره تعرفه خود را نوشته بودند به بنده اجازه می دهد که عرض کنم همان معرفی کردن نمره تعرفه سبب بطلان آراء است

ملک الشمره - این مطلبی را که آقای حاج شیخ اسدالله می فرمایند در موقعی است که در پای ورقه رأی امضاء شده باشد ولی نمی شود گفت اگر کسی اظهار نموده من در تحت تعرفه بفلان نمره رأی دادم این رأی باطل است

رئیس - رأی بگیرییم پیشنهاد آقای حاج شیخ اسدالله آقایانی که این پیشنهاد را تصویب می کنند قیام فرمایند (عده قلبی قیام نمودند)

رئیس - تصویب نشد رأی می گیریم راپورت کمیسیون ولی چون از طرف جمعی از نمایندگان پیشنهاد شده است که در این خصوص رأی مخفی گرفته شود و آقایانی که راپورت کمیسیون را تصدیق می کنند گلوله سفید و آقایانی که رد می کنند گلوله سیاه خواهند داد (اسامی تقاضا کنندگان رأی مخفی)

امین الشریعه - عبدالعالمک - سیدفاضل کاشانی رئیس التجار - یعقوب الموسوی - تقی طباطبائی نائینی شیخ اسدالله مصلاتی - بیان الدوله غضنفریان - رکن الملک - صدر الاسلام - فهیم الملک - شریعت مدار کرمانی (در این موقع شروع باخترا شده و آقای سهام السلطان) (بطریق ذیل استخراج نمودند)

عده نمایندگان (۶۵) مهر سفید صلاحت قبول ۲۳ مهره سیاه صلاحت رد ۴۴

رئیس عده حضار ۶۵ و آقایانی که راپورت کمیسیون را رد کرده اند ۴۴ با اکثریت ۳۴ رأی راپورت کمیسیون رد شد اگر آقان موافق باشند چند دقیقه تنفس داده شود (در این موقع جلسه برای تنفس تعطیل و پس از نیم ساعت مجدداً تشکیل گردید)

رئیس - در جلسه گذشته در ماده اول کمیسیون بودجه مذاکراتی شد در بیان جلسه آقای امین الشریعه پیشنهاد کرده بودند که مذاکرات در ماده اول کافی است حالا باید امشب رأی بگیرییم آقایان مذاکرات را کافی نمایند

آقا میرزا ابراهیم قمی - بنده اجازه خواسته بودم

رئیس - قبل از جناب عالی آقایان زنجانی حائری زاده حاج شیخ اسدالله اقبال السلطان اجازه خواسته اند رأی میگیریم بکافی بودن مذاکرات آقایانی که مذاکرات را در ماده اول کافی میدانند قیام فرمایند (اغلب نمایندگان قیام نمودند)

رئیس - معلوم میشود کافی است حالا در این ماده رأی نمیگیریم بعد از اینکه مواد ضمیمه قرائت شد و رأی دادند پس از آن بماده اول راپورت کمیسیون رأی خواهیم گرفت (آقای تدین ضمیمه راپورت کمیسیون بودجه را بمضمون ذیل قرائت نمودند)

ضمیمه قانون پیشنهادی کمیسیون بودجه ماده اول در بار سلطنتی ولایت عهد پیشنهاد دولت مطابق بودجه بیجی میل نقد (۵۰۰۰۰۰) تومان گندم ۱۱۶۵ خروار و ۲ من جو ۲۱۰۷ خروار و ۴۵ من تصویب کمیسیون بودجه نقد ۳۶۰۰۰۰ تومان گندم و جو همان پیشنهادی دولت

رئیس - نسبت بماده اول ضمیمه کسی اجازه نخواست است آقای سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - با اینکه آقایانی که از حالات روحی بنده اطلاع دارند و در مهاجرت و مجاهدت باینده بوده اند مسبوق هستند که علاقه مندی من نسبت بسلطنت شیعه بچه اندازه است بجهت اینکه سلطان ایران نماینده شصت ملیون مسلمان با مذهب جعفری است علی الخصوص که علاقه مندی بمقام سلطنت فوق تمام علاقه مندیها بوده و امیدوارم همیشه باقی و برقرار باشد زیرا علاقه مندی ملت بسته بملاعه مندی بسلطنتش میباشد با این مقدمه بنده میخواهم از هیئت دولت يك سؤالی بنمایم ما از برای امضای قوانین خودمان یعنی قوانینی که باید مطابق قانون اساسی بتصویب مجلس ملی و بامضای اعلیحضرت برسد چه قدر باید حقوق بدهیم بایستی حقوق اعلیحضرت حقوق ولیعهد و حقوق شاه مخلوع را بدهیم در صورتیکه هیچکدام از اینها در ایران تشریف ندارند و هر قانونی که میخواهیم اجرا شود باید کلمه ای چهار پنج قران پول بدهیم و تلگراف نائیم آنوقت در آخر سال وزیر پست و تلگراف صورت میدهد که پنجاه هزار تومان برای این قبیل مخاربات تلگرافی مخارج شده است همه آقایان از وضع صحبت کردن بنده میفهمند که مخالفت اساسی ندارم لکن خواستم ببینم برای رعایت حال بودجه فقیران مملکت هیئت دولت با این ترتیب چه در نظر گرفته اند آیا هیئت وزراء يك ترتیبی برای این کار فکر کرده اند که خسارت بامتوجه نشود در صورتیکه ششصد هزار تومان برای همین امضای قوانین بمصرف میرسانیم آیا هیئت دولت در این باب چه نظریه اتخاذ فرموده اند.

رئیس - جنابعالی در این باب مخالف بودید

آقا سید یعقوب - بلی مخالف بودم و سؤالم همین بود که زیاده از حد مخارج نشود

رئیس - يك قسمتی از آن خارج از موضوع بود دیگر کسی اجازه نمیخواهد (کسی اظهار نکرد)

رئیس - نسبت بماده اول مخالفی نیست آقای حائری زاده فرمایشی دارید

حائری زاده - فقط خواستم از آقای مخبر سؤالی کنم مجلسهای سابق حقوق دربار سلطنتی را چه مقدار معین نموده اند که حالا دولت این مبلغ را پیشنهاد کرده

نصرت الدوله مخبر کمیسیون بودجه - حقوق دربار سلطنتی که از طرف دولت پیشنهاد شده همان مبلغی است که سابقاً از تصویب مجلس شورای ملی گذشته است.

رئیس - رأی میگیریم آقایانی که ماده اول ضمیمه را تصویب میکنند قیام فرمایند (اغلب نمایندگان قیام نمودند)

رئیس - با اکثریت تصویب شد ماده دوم ضمیمه قرائت می شود بمضمون ذیل قرائت شد

ماده دوم - مجلس شورای ملی پیشنهاد دولت و تصویب کمیسیون ۳۰۰۰۲۰ تومان (بعضی اظهار نمودند این ماده تصویب شده)

رئیس - در صورتیکه سابقاً تصویب شده است کمیسیون بودجه چرا این ماده را در راپورت خود نوشته است ماده سوم قرائت می شود

(ماده سوم باین مضمون قرائت شد)

ماده سوم - اعلیحضرت محمد علی شاه پیشنهادی دولت و تصویب مجلس هر دو ۷۰۰۰۰ تومان

رئیس - آقای فتح الدوله (اجازه)

فتح الدوله - از آقای مخبر سؤالی مینمایم که آیا این هفتاد و پنج هزار تومان را مجلس سابق تصویب کرده است یا خیر؟

رئیس - آقای سلطان العلماء (اجازه)

سلطان العلماء - بنده میخواهم از آقای مخبر سؤالی کنم بعد از آنکه کمیسیون بودجه از حقوق اعلیحضرت شهرباری که امروزه امورات ملت و زمام مملکت بکف کفایت ایشان است تخفیف داد چه نظریه باعث شد که از حقوق اعلیحضرت محمد علی میرزا با اطلاهاتی که اعلیحضرت ایشان از فقر و فاقه مسکینان دارند کسر ننموده بعقیده بنده اگر کمیسیون بودجه از حقوق اعلیحضرت شاه مخلوع هم مقداری کسر می نمود نظر باینکه اولاد ایشان در ایران سلطنت دارد و هر کسی هر زحمتی را که در دنیا متقبل میشود برای اولاد است البته ایشان هم دلتنگی از این مسئله حاصل نمی نمودند

محمد هاشم میرزا - آنچه در نظر بنده است موقمی که اعلیحضرت شاه مخلوع استعفا دادند املاکی را که در طهران و آذربایجان و غیره داشتند بکسی دولت ضبط کرد و سالی یکصد هزار تومان برای ایشان معین شده درسته ۱۳۲۹ که بایران مراجعت کردند چون مخالف احساسات مشروطه خواهان بود مذاکراتی شد که این حقوق قطع شود ولی بعد از آنکه مجدداً بارویا مراجعت کردند فرار شد بیست و پنج هزار تومان کسر و بقیه بایشان داده شود و تا بعد مطابق آن ترتیب رفتار میشود و فعلاً هم چون عده از خانواده سلطنت همراه ایشان هستند و این مبلغ برای مخارج در اروپا زیاد نیست و مطالب دیگری هم که نمیخواهم سابقه اش را عرض کنم در بین هست بنابراین بنده کسر نمودن از این مبلغ را صلاح ندانسته و نمیدانم آقایان از چه نقطه نظر میفرمایند باید کسر شود.

رئیس - آقای سلیمان میرزا موافقت با مخالف **سلیمان میرزا** - مخالف **رئیس** - بفرمائید **سلیمان میرزا** - اینجا نوشته شده است برای محمد علی شاه هفتاد و پنج هزار تومان از پول ملت بدهیم اولاً قبل از آنکه داخل این مذاکره بشوم نمیدانم نظامنامه داخلی در اینجا چه حکم میکند البته کسی آقای مخبر را مجبور نمیکند که توضیح بدهند چنانکه تاحالا در مقابل سؤالات سکوت فرموده اند بنده نمیدانم اگر تا آخر مذاکره در این لایحه سکوت بفرمایند در صورتیکه آیات مقصود از مخبری کمیسیون بعمل آمده است یا خیر؟ در صورتیکه در جواب دوسه نفری که قبل از بنده اظهاراتی نمودند سکوت اختیار کرده اند آری از آنکه بنده هم مطالب را عرض کردم از طرف آقای مخبر جواب داده خواهد شد یا سکوت میکنند در هر صورت نظامنامه داخلی در اینجا ماسکت است حالا میبایم بر سر اصل مطلب وقتی محمد علی میرزا بایران مراجعت نمود بنده یکی از آن اشخاصی بودم که در همان دوره پیشنهاد کردم بر تکلی سابق لغو نشود و بیک کسی که برخلاف قسم خود رفتار کرده و مجلس را خراب کرده و برخلاف مملکت قیام نموده نباید از پول این مملکت باو داده شود حالاً هم آن قرارداد و مقتضیات زمان تغییر کرده زیرا یکی از مواد آن قرارداد این بوده که هر يك از آن هفت نفر بایران برگردند حق زندگانی ندارند و این امر در حق موقر السلطنه معمول شد و هم چنین مجلس شورای ملی يك مجازات اساسی برای آنها معین نمود و چون آنها را خائن باین آب و خاک میدانست برای کسی که اقدام بقتل آنها کند جایزه و پاداش قرارداد و آنها را از حقوق مدنی و اسلامی محروم کرده منتهی کسی نتوانست آن جایزه را دارا بشود و بنده چون سمت نماینده کمی دارم نمیتوانم برای يك دینار این مبلغ رأی بدهم و هیچوقت راضی نشوم این پول را که دینار دینار از فقرا و زحمتکشان مملکت گرفته میشود هفتاد و پنج هزار تومان آن بکسی داده شود که باین مملکت خیانت کرده ما با این ۷۰ هزار تومان میتوانیم يك اصلاحاتی خواه در عدلیه خواه در معارف بکنیم که يك جماعتی از اطفال فقرا در آنجا تحصیل کنند و باز برای نقاتی که عدلیه هایش مجانی است و حقوق ندارد حقوق برقرار کنیم و بالاخره میتوان باین پول يك اصلاحاتی کرد و این پولی را که مردم به رأی ما میدهند باید برای ما هم به خیر این مردم صرف شود و حالا هم آن رأی را که در دوره دوم دادم تقییب میکنم عرض میکنم این اشخاص از حقوق مدنی محرومند و حق ندارند از مملکتی که نسبت بآن خیانت کرده اند يك دینار دریافت دارند کسی که این مجلس را توبی بسته و خون جماعتی را ریخته کسی که مرحوم حاج میرزا ابراهیم آقا و مرحوم میرزا جهانگیر خان و مرحوم ملک المتکلمین و آزادی خواهان دیگر را کشته است بنده در حق آن شخص نمیتوانم و جرات نمیکنم ورقه سفید را در جام پندازم بنده خود را مسئول رعایای فقیر داده شدم و نباید بکسی که بمملکت

شهادت آزادی خواه مهتدم بنا بر این باندازه سهم خود تصدیق میکنم يك دینار بشخص محمد علی میرزا داده شود

رئیس - آقای فهیم الملك (اجازه)

فهیم الملك - البته در اساس مطلب تمام ماها احساسات شاهزاده سلیمان میرزا را تقدیس میکنیم و ما هم این احساسات را دارا میباشیم لیکن در این موضوع يك ترتیب دیگری پیش آمده ما تا طوریکه شاهزاده محمد هاشم میرزا اشاره کردند در موقع خلع محمد علی شاه قرار شد که تمام املاک او را دولت ضبط کند که دیگر علاوه در ایران نداشته باشد و در عرض سالی یکصد هزار تومان باور بدهند این کار هم مجری شد و املاک او واگذار بدولت شد ولی درسته ۱۳۲۹ که بایران عردت نمود و آن نتایج و قتلها واقع شد خواستند حقوق او را قطع کنند ولی در آنوقت بعضی پیش آمده و در خاتمه ای دیگری رخ نمود و باین جهت بر تکلی نوشته شده و بالاخره قرار شد بیست و پنج هزار تومان از حقوق او کسر و هفتاد و پنج هزار تومان تأدیه شود علاوه بر این محمد علی میرزا اظهار کرد که چون من عده ای را همراه خود آورده ام و باید مبالغی بآنها بدهم صد هزار تومان بن مساعده بدهم و سالی ده هزار تومان از حقوق من کسر بگذارید آن راهم بدولت قبول نموده و تأدیه گردید چنانکه تا پارسال هم سالی شصت و پنج هزار تومان بیشتر از دولت دریافت نمیداشت در هر حال این يك حقوقی است که دولت ایران باید تا زمانی که بر تکلی باقی است بپردازد و اینکه آقای فتح الدوله فرمودند مجلس سابق این مبلغ را تصویب کرده است یا خیر بطور کلی باید این را در نظر داشته باشد که بودجه همه ساله باید به مجلس بیاید و تصویب شود تصویب يك ساله ای نخواهد بود بر فرض اینکه این بودجه را مجلس سابق تصویب کرده باشد اصل هم باید این بودجه به مجلس بیاید و ماده باده تصویب شود

رئیس - آقای حائری زاده مخالف هستید؟

حائری زاده - بلی **رئیس** - بفرمائید

حائری زاده - سابقاً مختصری عرض کردم و حالا هم حضرت والا شاهزاده سلیمان میرزا هریض بنده را تکمیل فرمودند در هشتم ذی قعدة ۱۳۲۹ مجلس حقوق محمد علی میرزا را در جزء حقوق اغضایی که با حکومت ملی و مملکت ضدیت نمودند قطع کرد بدینچنین يك فشار هائی بدولت ایران وارد شد دولت مجبور شد يك حقوقی برای حق السکوت روسها جهت محمد علی میرزا معین کند بنده از نقطه نظر اینکه آن معاهدات و آن فشارها از بین رفته و روسیه آزاد امروز با فشاری نداودنی توانم رأی بدهم سالی هفتاد و پنج هزار تومان بیک شخصی که نسبت بمملکت خودش و نسبت بسلطنت خودش خیانت کرده بدهند ممکن است این پول بسادات فقیر یا رعایای فقیر داده شود و نباید بکسی که بمملکت

خیانت کرده و جماعتی از مسلمین را بکشتن داده همراهی کنیم

در جلسه قبل هم مخالفت خود را اظهار کردم و حالا هم بمخالف خود باقی هستم

رئیس - آقای محقق الملایع موافقت بدهد

محقق العلماء - خیر بنده هم مخالفم

رئیس - آقای سلیمان میرزا (اجازه)

سلیمان میرزا - آقای فهیم الملك که موافق بودند در ضمن صحبت خودشان دلیلی دیگر بر صحت مطالب من اضافه نمودند زیرا اگر این هفتاد و پنج هزار تومان را که می فرمایند ما مدیون هستیم از نقطه نظر بر تکلی است آن بر تکلی به مجلس نیامده و ما هنوز باو رأی نداده ایم

بنابر این بیچسک ما ملت را مجبور به قبول آن نمی توانیم بکنند و مثل سایر قرار دادهائی است که در ایام فترت بسته شده

مطلب دیگری را که فرمودند در ضمن هریض بنده را تأیید کردند این است که فرمودند بودجه برای يك سال است بهمین دلیل بود که بنده هم عرض کردم برای سال بعد تصویب نمیکنیم زیرا تقصیر اویش بس نبود در تانی هم که مراجعت نمود آن همه سبب خرابی مملکت شد حالا با این ترتیب باید باو جایزه بدهیم در صورتی که خداوند که مظهر تامل و تمام و موجد تمام رحمت ها است و رحمتش بر غرضش سبقت دارد و فتیحه تکلیف برای مردم بتوسط رسول خود صلی اله علیه و آله معین میکند يك دقه می بخشد و می فرمایند علی الله صلاسل و بعد می فرمایند و سن عارفینقت الله ما هم يك مرتبه بخشیدیم اگر چه حق نداشتیم زیرا بنده نمی توانم خون میرزا جهانگیرخان و ملک المتکلمین یا قاضی یا سایر شهدای آزادی خواه را ببخشم چطور می توانم خون اشخاصی که در پای همین بهارستان کشته شده اند ببخشم معذالت آن دقه بخشیدم لیکن دقه دوم که مجدداً تادرب دروازه تهران آمده و يك عده مردم بیچاره را کشته و آن وحشی کری ما را نموده و رعایای بیچاره را زیر پا گذارند آیا کسی می تواند این مسئولیت را قبول کند و بچنین کسی که دشمنه مسلمین می باشد جایزه و انعام بدهد خیر بنده چنین مسئولیتی را مطابق وظیفه خود نمیتوانم عهده دار بشوم چون این بطور می فهمم و همانطور که عرض کردم اختلاف فتاوی است و رأی آقایانی که موافق با راپورت و مخالف عقیده بنده هستند ضروریتره بکنم برای اینکه هر کس باندازه خودش می فهمد پس من نظریه خودم را تکرار می کنم و عرض می کنم من نمی توانم رأی بدهم بکسی که خون مردم را ریخته و اساس آزادی حمله کرده است و جایزه بدهند چون بودجه هم برای یکسال است و هر قراردادی برای سال گذشته داده شده در لایحه تقریب بودجه مذاکره خواهد شد و نسبت بگذشته هم بنده در

آنجا صحبت خواهم کرد ولی چون این بودجه راح به آئینده است بنده مذهباً و حقوقاً و قانوناً نمی توانم رأی بدهم زیرا مذهب بکسی که مسلمین را کشته و بلاد آنها را خراب کرده جایزه نمیدهد و حقوقاً و قانوناً هم باشخاصی که بر علیه آزادی اقدام کرده اند خون آزادی خواهان را ریخته اند نمیشود جایزه داد اگر جایزه لازم است باید به بازمانده کان آن مظلومین داد که بشمشیر ظلم و هوا و هوس ظالمین کشته شده اند باید اینها را نگاهداری کرد و حقوق داد نباید فراموش کرد که چقدر رعایای بیچاره در زیر پای تر کمن ها خورد شدند و بهلافت رسیدند حالا آیا صلاح است يك چنین خورد کننده سال هفتاد و پنج هزار تومان انعام بدهیم و آنها را تعریص کنیم و بگوئیم بارک الله احسن آفرین بیائید مردم را خورد کنید خانه ایشان را خراب کنید و من هم سکه و گیلو نماینده آنها هستم تا زنده هستید سالی هفتاد و پنج هزار تومان بشما جایزه و ناز شصت میدهم باز هم تکرار می کنم که روح شهدائی که در قبر هستند مترازل است که حضور ما بکشنده آنها جایزه میدم این است که بنده مخالفم و نمیتوانم رأی بدهم

رئیس - آقای نظام الدوله (اجازه)

نظام الدوله - در مقابل اظهاراتی که حضرت والا شاهزاده سلیمان میرزا فرمودند در يك قسمت اساسی خود بنده هم موافقم برای اینکه یکی از اشخاصی که در آن موقع مسلح شد و چندین شب در روی خندق برای حفظ جامعه کشیک داد خود بنده بودم ولی این را هم نباید فراموش کرد که اگر محمد علی میرزا خیانتها می کرده باشد مربوط بعمله ایرانی نهمراه او هستند نیست حیثیت و شرافت ایرانی بما اجازه می دهد که باز بآنها کمک کنیم حالا بنده پیشنهادی تقدیم می کنم و عقیده ام این است نه این طور که نوشته است باشد و نه آنطور که شاهزاده سلیمان میرزا فرمودند و فعلاً اگر ممکن است مذاکره در این ماده بماند برای جلسه دیگر که فراکسیونها منعقد شود شاید يك راه حلی برای این قضیه پیدا شود که هم نظریان شاهزاده مصون بوده و هم ما از مسئولیت وجدانی بیرون بیاییم

رئیس - آقای محقق العلماء موافقت بدهد مخالف

محقق العلماء - بنده پیشنهادی کرده ام می خواهم توضیح بدهم

رئیس - در موقمی که پیشنهاد مطرح می شود توضیح خودتان را بفرمائید شاهزاده محمد هاشم میرزا

(اجازه)

محمد هاشم میرزا - با اینکه شاهزاده سلیمان میرزا خیلی جدیت دارند که عقاید محفوظ بماند با این حال هر کس بعنوان مثبت یا منفی عرض میکند ایشان در مقابل يك فرمایشاتی می فرمایند که آن

ناطقی که با کمال سادگی عقیده خود را اظهار کرده است مجبور میشود از اظهارات خود دفاع کند بنده عرض کردم پرتکلی که سابقاً بسته شده باین ترتیب بود که ۲۵ هزار تومان از صد هزار تومان حقوق اولی محمد علی میرزا کسر و هفتاد و پنج هزار تومان داده شود

بنده عرض نکردم بآن اشخاصی که مخالف با حکومت ملی نموده جایزه داده شود و نیز حضرت والا این مسئله را نباید از نظر معو فرمایند همان موقعی که ایشان رأی جایزه برای قاتلین آن اشخاص دادند

بنده هم اول کسی بودم که رأی دادم و بالاخره پس از این قضایا در مجلس سوم هم که همین ۷۵ هزار تومان در حق محمد علی میرزا تصویب شد يك نفر حتی خود حضرت والا هم در این باب اعتراض نکردند

بنده هم فعلاً برای حفظ شرافت يك خانواده ایرانی که در آنجا هستند و از نقطه نظر اینکه دولت ده دوازده سال قبل يك قرار دادی راجع باین مسئله بسته است

صلاح مملکت را در این نمی دانم که تجدید مطلب در يك قرار داد ده دوازده ساله بشود و بهیچ وجه از عقیده خود بر نمیگردم همین طور که ایشان مصلحت مملکت را در مخالفت با رایورت نمی دانند بنده مصلحت مملکت را این طور می بینم که نسبت بامور محمد علی میرزا تجدید مطلع شود

سلیحان میرزا - اجازه می فرمایید بنده توضیحی بدهم

رئیس - بفرمایید
سلیحان میرزا - برای اینکه آقایان فرمایند عقاید ایشان را تروریزه می کنم در ضمن عرایض خود عرض کردم فتاوی مختلف است و هر کس در عقیده خود آزاد است

بنده عرض نکردم که موافقین با این ماده نمی-توانند اظهار عقیده کنند یا اینکه خلاف کرده اند بنده عرض کردم هر کس عقیده اش مقدس و آزاد است اگر تند گفته ام دلیلش همان احساسات درونیم بوده والا مقصودی در عرایضم نداشته ام

رئیس - آقای نظام الدوله پیشنهاد کرده اند و تقاضا کرده اند این ماده از دستور امروز خارج شود و بماند برای جلسه دیگر

هخیر - بنده مخالفم و این پیشنهاد را کمیسیون نمی پذیرد و علت سبکوت بنده هم در شروع به این مذاکره از برای این بود که اولاً کلیه دلالی که گفته میشود شنیده باشم و يك مرتبه جواب عرض کنم که مجبور به مکرر گوئی نشده باشم نظردیگر این بوده بینم از طرف هیئت دولت که این جا تشریف دارند چه اظهار عقیده میشود زیرا ممکن بود اظهارات دولت در این خصوص برای من مفید بشود ولی چون هنوز فرصت نشده که از طرف هیئت دولت اظهار عقیده بشود بنده مجبورم توضیحاتی برای

قبول این پیشنهاد بدهم.
رئیس - مقصود این نیست که این ماده از رایورت خارج شود مقصود این است که مذاکره راجع بآن بماند برای جلسه دیگر

هخیر - در هر صورت مذاکراتی که در اینجا باشد همانطوریکه مخالف و موافق تصدیق کردند مبنی بر يك اصول کلی است که در آن اصول حرفی نیست ولیکن در تطبیق آن اصول با رعایت مصالح عمومی و مطالبی که بایستی يك مملکت در نظر داشته باشد بنظر بنده درست تطبیق نشده حالا نسبت به نظریه حضرت والا که فرمودند اختلاف در فتاوی است بنده عرض میکنم در کمیسیون بودجه هم این مطلب در همین حدود و با همین دلالی که اینجا مذاکره شد مطرح بود و بنده عرایضی را که میکنم انعکاس صداهائی است که در کمیسیون بودجه گفته شده بایستی این مطلب را در نظر بگیریم يك پادشاهی یا يك وظیفه داری وقتی نسبت بیک مملکتی خیانت میکنند میشود او را کشت و البته پادشاه خائن را هم باید کشت و بنده هم تصدیق میکنم و موافقم با آقایانی که در همین جا رأی بکشتن يك پادشاهی دادند ولی بعد از آنکه او را نکشتند و بخارجه فرستادند و مقید نمودند باید بدانند که در خارج مردمان اجنبی او را باسم پادشاه ایران صدام میکنند آنها دیگر از جزئیات امر خبر ندارند و نمیدانند چه اتفاقاتی پیش آمده آنها او را پادشاه سابق ایران میگویند و اصل حضرت میگویند این مملکت اختصاص به مملکت ایران ندارد ممالک دیگری هم که پادشاهان خود را محکوم و مخلوع کرده اند و خواسته اند آنها را نکشند به ممالک دیگر تبعید کرده اند همیشه مایل بوده اند حفظ حیثیات مملکتی را که آنها يك روزی بآن منتسب بوده اند بکنند امروز نباید گفت برای انقضاء يك پرتکلی این پول داده میشود نه اینطور نیست این پول برای حفظ حیثیات مملکت ایران و ملت ایران در مقابل افراد اجنبی و در مقابل افراد خارجی داده میشود این پولی را که دولت قرار گذاشته بدهد اگر حضرت والا فراموش نفرموده باشند در مدتی هم که مجلس سوم بود این پول داده شد و خود حضرت والا هم تشریف داشتید این برای چه بود؟ برای این بود که آنروز هم این نکات در نظر بود بنده نسبت باین مذاکرات هیچ مخالفتی ندارم و چنانچه فرمودند اختلاف فتاوی است و ممکن است عقاید در یک موردی تغییر بکنند ولیکن بنده نقطه نظر خودم را خواستم تشریح بکنم تا آقایان تصور فرمایند در کمیسیون بودجه این مذاکرات نشده آقای رئیس الوزرا حالیه هم تشریف داشتند و بعد از آنکه همه این مذاکرات شد مسأله لزوم فقط اهمیت و عظمت این مملکت در خارجه ما را واداشت که از این مطالب همانطور که مجلس سوم صرف نظر کرده صرف نظر کنیم والا کیست در این مجلس که با حضرت والا موافق نباشد و این اقداماتی که مد میگوید خوب بوده البته هیچوقت از نظر افراد ایرانی معو نخواهد شد کیست که احساساتش تطبیق با احساسات حضرت والا نکند ولیکن تصدیق بفرمایید

گاهی در موارد سیاست عمومی و مصالح بزرگ مملکتی احساسات را باید زنجیر کرد و راضی شد در مقابل احساسات رقیب تا يك قدری هم صدای فکر عمومی رساتر باشد ولو با حقیقت هم موافقت نداشته باشد
رئیس - باید باین پیشنهاد که قرائت میشود رأی بگیریم چون راجع بدستور است حق تقدم دارد.

(پیشنهاد آقای نظام الدوله بمضمون ذیل قرائت شد)

برای اینکه مذاکرات در مجلس رسمی را بیعضی نظریات سیاسی مقتضی نماند بنده پیشنهاد میکنم این ماده بماند تا در فرا کمیسیونها مذاکرات لازم بشود که هم محظورات مرتفع شود و هم نظریات شاهزاده سلیمان میرزا تا اندازه محفوظ بماند

رئیس - نسبت به پیشنهاد کسی اجازه نمی خواهد آقای اقبال السلطان (اجازه) اقبال السلطان - بعقیده بنده لازم نیست راجع باین پیشنهاد رأی گرفته شود چون مدتی از شب گذشته است خوب است کلیه بقیه مذاکرات بماند برای جلسه بعد

رئیس - باید رأی بگیریم

رئیس الوزرا بنده اساساً با اظهارات شاهزاده سلیمان میرزا موافقم ایشان حق دارند ولی از طرفی گمان می کنم جوابهائی هم که آقای مغرب دادند اقناع کننده است و بنده هم مخصوصاً يك مسئله را تذکر می دهم که آقایان از مد نظر دور ندارند و نمی خواهم فرمایشاتی را که بعضی آقایان و مغرب محترم فرمودند تکرار کنم ولی کلیه يك مسئله را نباید از مد نظر دور بدارند و آن این است که این هفتاد و پنجاه هزار تومان را که دولت و ملت ایران قبول کرده و چندین سال هم هست می پردازند فی الواقع بر حسب يك وعده بوده است که در مقابل تبعید کردن شاه مخلوع داده است و فقط برای حفظ آبرو و حیثیت او زندگی عائله او بوده گمان می کنم بهیچ وجه برای يك ملی مخصوصاً ملت ایران که همیشه مشهور به نجات و شرافت بوده است شایسته نباشد قول و وعده خود را نقض کند اینجا اظهاراتی شد که از برای یکسال رأی داده شده در صورتی که اینطور نیست و مدتی برای ادای این وجه معین نشده لذا بنده متوقعم همانطور که چندین سال است این وجه داده می شود آقایان نمایندگان از نقطه نظر حفظ شرافت ایران قبول بکنند باز هم پرداخته شود این در خورشرفاقت ملت ایران نیست ملت ایران خیلی شرافت تندتر و خیلی نجیب تر از آن است که این هفتاد و پنجاه هزار تومان را بخواهد نهد و گمان نمی کنم آقایان هم که نمایندگان این ملت هستند راضی باین مسئله بشوند بنا بر این بنده استدعا می کنم راجع باین مطلب آقایان نمایندگان در همین جلسه رأی بدهند

رئیس - رأی می گیریم پیشنهاد آقای نظام الدوله

نظام الدوله - پس از بیانات حضرت اشرف آقای مشیر الدوله رئیس الوزرا بنده پیشنهاد خودم را مسترد می دارم و البته با بیانات ایشان همه نماینده-گان موافقت
رئیس آقای نظام الدوله پیشنهاد خود را مسترد داشتند مذاکرات در ماده سوم کافی است (جمعی گفتند کافی است)

دو فقره پیشنهاد شده است یکی از طرف آقای محقق العلماء که سی هزار تومان داده شود و دیگری از طرف آقای حاج شیخ اسدالله که ۶۰ هزار تومان داده شود آقای محقق العلماء توضیحاتی دارید بفرمایید

محقق العلماء - بنده کاملاً تصدیق می کنم فرمایشات شاهزاده سلیمان میرزا را البته همه آقایان نمانند گمان هم تصدیق می کنند و گمان نمی کنم در میان نمایندگان هم کسی منکر این مطلب باشد ولی نظر باینکه معروف است خود محمد علی میرزا در اینجا املاکی داشته است

که دولت ضبط نموده و جزء حالیه دولت است علاوه چون پدر شاهنشاه ایران است احترام او احترام پادشاه ایران است و انگهی سایرین که همراه او هستند بی گناه و بی تقصیرند نظر باین ملاطفت بنده پیشنهاد می کنم که سالی سی هزار تومان داده شود

حائری زاده - بنده مخالف این پیشنهاد هستم

رئیس - حطاب بهائری زاده مگر شما جزء کمیسیون هستید

حائری زاده - نخیر چون با اصل ماده مخالف بودم با این پیشنهاد هم مخالف هستم
رئیس - ماده ۶۳ را ملاحظه بنمایید فقط اعضاء کمیسیون در پیشنهاد حق مذاکره دارند

مغرب - بنده بیض از توضیحاتی که عرض کردم و فرمایشاتی که آقای رئیس الوزرا فرمودند همین قدر خاطر آقای محقق العلماء را متذکر می شوم در صورتی که اصولاً قائل باشم که باید این همراهی را یا شاه مخلوع کرده نباید از نظر معو نمود که باسی هزار تومان و چهل هزار تومان يك عائله زیادی ممکن نیست در اروپا زندگانی با هراقتی بکنند و با این مبلغ يك زندگانی بطور بی شرفی خواهد شد در کمیسیون هم این مذاکرات شد يك پیشنهاد تقلبی هم نمودند ولی رد شد همین قدر می خواستم خاطر آقایان را متوجه کنم که سالی هفتاد و پنج هزار تومان مقداری است که هیچ نمی شود کسر کرد

رئیس - رای می گیریم به پیشنهاد آقای محقق العلماء که در عرض هفتاد و پنج هزار تومان سی هزار تومان داده شود آقایانی که این پیشنهاد را تصویب میکنند قیام نمایند
(سه چهار نفر قیام نمودند)
رئیس - تصویب نشد رأی می گیریم پیشنهاد آقای حاج شیخ اسدالله

رئیس - رای می گیریم به پیشنهاد آقای محقق العلماء که در عرض هفتاد و پنج هزار تومان سی هزار تومان داده شود آقایانی که این پیشنهاد را تصویب میکنند قیام نمایند
(سه چهار نفر قیام نمودند)
رئیس - تصویب نشد رأی می گیریم پیشنهاد آقای حاج شیخ اسدالله

حاج شیخ اسدالله - بنده پیشنهاد خود را مسترد می دارم
رئیس - رأی می گیریم بماده سوم ضمیمه رایورت کمیسیون بودجه آقایانی که ماده سوم را تصویب میکنند قیام نمایند
اکثر نمایندگان قیام نمودند

رئیس - تصویب شد گمان می کنم همه آقایان موافق باشند که جلسه ختم شود جلسه آینده روز سه شنبه یکساعت بفریب مانده دستور هم بقیه مذاکرات در رایورت کمیسیون بودجه خواهد بود (مجلس سه ساعت و نیم از شب گذشته ختم شد) مؤذن الملک

جلسه ۶۴
صورت مشروح مجلس یوم سه شنبه ۱۱ ذی ۱۳۰۰ مطابق دوم جمادی الثانیه ۱۳۴۰

مجلس تقریباً نیم ساعت قبل از فروب در تحت ریاست آقای موتن الملک تشکیل گردید
(صورت مجلس یوم شنبه هشتم دلورا آقای تدین قرائت نمودند)

رئیس - نسبت بصورت مجلس اعتراضی هست یاخیر؟ آقای حاج میرزا علی محمد دولت آبادی در صورت مجلس اعتراضی دارند

حاج میرزا علی محمد - بلی در صورت مجلس نوشته شده که در ماده دوم رأی گرفته نشد لازم بود علت هم ذکر بشود یعنی نوشته شود که چون سابق رأی داده شده بود باین جهت رأی گرفته نشد

رئیس - این بودجه متعلق بسال آتی است و رأیی که سابق در بودجه مجلس داده شده بود متعلق هذه السنه است تا اول حمل لذا باید نسبت بماده دوم هم تجدید رأی شود

(گفته شد صحیح است)
رئیس - دیگر اعتراضی بصورت مجلس نیست (اظهاری نشد) چون اعتراضی نیست صورت مجلس تصویب شد يك فقره رایورت از کمیسیون مبتکرات رسیده است آقای سدید الملک تشریف بیاورند رایورت را قرائت کنند

آقای سدید الملک رایورت کمیسیون مبتکرات را بمضمون ذیل قرائت نمودند
کمیسیون مبتکرات در جلسه هشتم دلو ۱۳۰۰ مطابق . . .

محقق العلماء - آقا شمرده تر و بلندتر بخوانید

سدید الملک - کمیسیون مبتکرات در جلسه هشتم دلو ۱۳۰۰ مطابق بیست و نهم جمادی الاولی ۱۳۴۰ طرح قانونی و پیشنهادی آقای معتمد السلطنه را که متضمن ۳ ماده بود برای اینکه بکلیه عواید غیر مستقیم الصاق نمیشود و تحت مذاکره گذارده با کثرت قابل توجه گردید
رئیس - این طرح قانونی را آقای معتمد السلطنه که پیشنهاد کرده بودند بکلیه عایدات غیر مستقیم تمبر الصاق شود